

**AMMATILLISESTA
KOULUTUKSESTA
SUJUVASTI
AMMATTIKORKEAKOULUUN**

Tilannekartoitus ammatillisen toisen asteen
koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välisen
siirtymävaiheen opintojen ja ohjauksen toteuttamisesta

Tiia Tamlander & Tuula Hohenthal

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

Tiia Tamlander & Tuula Hohenthal

AMMATILLISESTA KOULUTUKSESTA SUJUVASTI AMMATTIKORKEA- KOULUUN

Tilannekartoitus ammatillisen toisen asteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välisen siirtymävaiheen opintojen ja ohjauksen toteuttamisesta

JATKOVÄYLÄ

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

XAMK KEHITTÄÄ 6

KAAKKOIS-SUOMEN AMMATTIKORKEAKOULU

MIKKELI 2017

© Tekijät ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

Taitto: Tiia Tamlander

ISBN: 978-952-344-012-8 (PDF)

ISSN 2489-3102 (verkkajulkaisu)

julkaisut@xamk.fi

ESIPUHE

Jatkoväylä – sujuvasti ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun -hankkeessa toteutettu selvitys kartoittaa, missä määrin ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjät ja ammattikorkeakoulut tarjoavat opintoja ja ohjauspalveluita näiden koulutusasteiden välisen siirtymävaiheen tukemiseksi. Selvityksessä tutkittiin myös, miten paljon ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjät ja ammattikorkeakoulut tekevät keskenään yhteistyötä siirtymävaihetta tukevien palveluiden järjestämiseksi. Selvityksen tuottamaa tietoa käytetään apuna, kun hankkeessa laaditaan ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välisen siirtymävaiheen toteuttamisen valtakunnalliset suositukset.

Opiskelijoiden näkökulmasta helposti saatavilla olevat ja toimivat nivelvaiheen tukipalvelut, kuten siirtymää tukevat opinnot ja ohjaus, lyhentävät merkittävästi kokonaisopiskelu-aikaa ja sujuvoittavat siirtymiä. Ohjauksessa korostuvat erityisesti opiskelijoiden kannustamisen ja opiskelukyvyyn tukemisen merkitys sekä uraohjaus.

Selvityksen toteuttivat Tiia Tamlander Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta ja Tuula Hohenthal Centria-ammattikorkeakoulusta, ja heidän arvokkaana apunaan kartoituskyselyn kysymyksenasettelussa ja raportin laatimisessa toimivat Päivi-Katriina Juutilainen (Haaga-Helian ammatillinen opettajakorkeakoulu), Mervi Lätti (Karelia-ammattikorkeakoulu) ja Eine Paldan (Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä).

Selvityksen toteutti Jatkoväylä-hanke Euroopan sosiaalirahaston rahoituksella. Tavoitteena on luoda valtakunnalliset suositukset ammatillisen toisen asteen ja ammattikorkeakoulun välisen siirtymävaiheen opintojen ja tukipalveluiden toteuttamiseen. Suosituksilla pyritään lyhentämään kokonaisopiskelu-aikaa opintopolulla, joka koostuu ammatillisesta toisen asteen tutkinnosta ja ammattikorkeakoulututkinnosta. Hanketta toteuttaa 11 ammatillisen oppilaitoksen ja ammattikorkeakoulun muodostama valtakunnallinen yhteistyöverkosto 1.10.2016–31.12.2018.

Mikkelissä 31.3.2017
Tiia Tamlander
projektipäällikkö, KTM

SISÄLTÖ

Esipuhe	1
1 Johdanto.....	4
2 Kyselyn tulokset: Ammatillinen toisen asteen koulutus	7
2.1 Kyselyyn vastanneet koulutusorganisaatiot	7
2.2 Siirtymävaihetta tukevat opinnot.....	8
2.2.1 Siirtymävaihetta tukevien opintojen tarjoaminen	8
2.2.2 Opintojen järjestämistavat	11
2.2.3 Opintojen sisällyttäminen osaksi tutkintoja.....	12
2.2.4 Opinnoista tiedottaminen	13
2.2.5 Opiskelijoiden osallistaminen suunnitteluun.....	13
2.2.6 Opiskeluvalmiudet	14
2.3 Siirtymävaiheen ohjaus ja siirtymävaiheen palveluiden rahoitus.....	15
2.3.1 Siirtymävaiheen ohjauksen tarjoaminen	15
2.3.2 Ohjauksen toteuttamistavat	16
2.3.3 Oppisopimusopiskelijoiden ohjaus.....	18
2.3.4 Ohjaushenkilöstön tiedot AMK-opiskelusta.....	19
2.3.5 Siirtymävaiheen palveluiden rahoitus.....	20
2.4 Siirtymävaiheeseen liittyvä yhteistyö ammattikorkeakoulujen kanssa.....	21
2.5 Vastaajien yleiset kommentit	24
3 Kyselyn tulokset: Ammattikorkeakoulut.....	27
3.1 Kyselyyn vastanneet ammattikorkeakoulut.....	27
3.2 Siirtymävaihetta tukevat opinnot.....	28
3.2.1 Siirtymävaihetta tukevien opintojen tarjoaminen	28
3.2.2 Opintojen järjestämistavat	29
3.2.3 Opinnoista tiedottaminen ja opiskeluvalmiudet	31
3.3 Siirtymävaiheen opintoja verkon kautta	33
3.3.1 Verkko-opintojen tarjoaminen	33
3.3.2 Opiskelijamäärät.....	34

3.3.3 Verkkopintojen sisällyttäminen AMK-tutkintoon	35
3.3.4 Kiinnostus valtakunnallisten verkkopintojen toteutukseen.....	36
3.4 Siirtymävaiheen ohjaus	38
3.4.1 Siirtymävaiheen ohjauksen tarjoaminen ja toteuttamistavat.....	38
3.4.2 Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytänteet ..	40
3.5 Siirtymävaiheeseen liittyvä yhteistyö ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa ..	41
3.6 Siirtymävaihetta tukevien palveluiden rahoittaminen	45
3.7 Vastaajien yleiset kommentit	46
4 Johtopäätökset	48
Lähteet	53

Liitteet

Liite 1 Kysely ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjille

Liite 2 Kysely ammattikorkeakouluille

Liite 3 Rinnakkaiskysely ammattikorkeakouluille verkko-opinnoista

1 JOHDANTO

Yksi Sipilän hallituksen hallitusohjelman Osaaminen ja koulutus -painopistealueen kärkihankkeista on nopeuttaa siirtymistä työelämään. Tavoitteena ovat pidemmät työurat, joustavat opintopolut, nuorten nykyistä nopeampi siirtyminen jatko-opintojen pariin sekä opintojen loppuun suorittamisen ja työnteon ja opiskelun yhteensovittamisen helpottaminen joustavien opintopolkujen avulla. Korkeakouluopintoihin siirtymistä nopeutetaan lisäämällä toisen asteen ja korkeasteen välistä yhteistyötä, vahvistamalla työelämäyhteyksiä ja kehittämällä opinto-ohjausta. Toisen asteen ja korkeakoulujen yhteistyötä kehitetään kokeiluilla ja hyviä käytäntöjä levittämällä. (Valtioneuvoston kanslia 2016, 38.)

Ammatillisen koulutuksen reformin mukaisesti koulutusta kehitetään osaamisperusteiseen ja nykyistä työelämälähtöisempään suuntaan (OKM 2016). Kun työelämässä oppimista pyritään entisestään lisäämään, on tärkeää kehittää pedagogisia ratkaisuja ja toimintatapoja varmistaksemme, että osaaminen kehittyy laadukkaasti ja tavoitteiden mukaisesti myös työelämän oppimisympäristöissä. Tulevaan reformiin liittyy myös jatkuvan haun ja valmistumisen mahdollistaminen ammatillisessa koulutuksessa, mikä asettaa merkittäviä haasteita jatko-opintoihin siirtymiselle.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskus Karvi julkaisi tammikuussa 2016 ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun johtavia opintopolkua koskevan arviointiraportin (Karvi 2016, 105–106). Se painottaa, että jatko-opintojen ohjauksen toimintamalleja on tarvetta selkeyttää ja systematisoida ammatillisessa koulutuksessa. Lisäksi raportissa korostetaan, että ohjausta tulisi olla saatavilla nykyistä aikaisemmassa vaiheessa opintoja ja tasapuolisesti kaikissa ammatillisen koulutuksen järjestämismuodoissa, ja ohjauksen käytäntöjen tulisi olla yhtenäisiä eri koulutusaloilla. Raportin mukaan myös ammattikorkeakoulujen opiskelijahakua ja -valintoja tulisi selkeyttää ja kehittää siten, että ammatillisesta toisen asteen opinnoista jatko-opintoihin hakevat olisivat yhdenvertaisia ylioppilastutkinnolla hakevien kanssa. Myös aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen olisi saatava selkeämmät arviointikäytännöt. Nivelvaiheen toimivuutta edistää merkittävästi se, että ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyötä lisätään.

Siirtymävaihetta tukevat opinnot, jotka järjestetään ammatillisesta toisen asteen koulutuksesta ammattikorkeakouluun siirtymisen sujuvoittamiseksi ja jatko-opintojen mielekkyyden lisäämiseksi, tarjoavat koulutuksen järjestäjille luontevan yhteistyöympäristön. Tällaisista opinnoista käytetään usein nimityksiä väylä- tai siltaopinnot. Koulutuksen tarjoajat voivat järjestää opetusta yhdessä ja yhteisissä oppimisympäristöissä hyödyntäen yhteisiä laitteita ja tiloja, mikä samalla tehostaa myös resurssien käyttöä.

Kartoituksen toteuttaneen Jatkoväylä – sujuvasti ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun -hankkeen tarkoituksena on koota yhteen toimijoiden yhteistyöhön perustuvia toimintamalleja ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välisen siirtymävaiheen toteuttamiseen. Toimintatapoja ja käytänteitä kehitetään ja pilotoidaan edelleen, jotta voidaan luoda ja koota valtakunnalliset suositukset ammatillisen toisen asteen ja ammattikorkeakoulun väliseen nivelvaiheeseen.

Hankkeessa pyritään edistämään muun muassa jatko-opintoihin liittyvän ohjauksen systemaattisuutta ja saatavuutta, yhteisten siirtymävaiheen opintojen toteuttamista ja yhteisten oppimisympäristöjen hyödyntämistä, osaamisen arviointikäytäntöjen yhtenäisyyttä sekä siirtymien sujuvuutta ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintoja kehittämällä. Aihealueen piirissä on tehty jo aiemmin useita hankkeita ja muuta kehittämistyötä eri puolilla Suomea, mutta ongelmana on ollut, että kehitetyt toimintamallit ovat tyypillisesti jääneet hankkeiden maantieteellisille toiminta-alueille. Valtakunnallisena verkostona toimivan Jatkoväylä-hankkeen on tarkoitus koota toimintamalleja ja suosituksia ja jakaa niitä kaikkien Suomessa toimivien ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja ammattikorkeakoulujen hyödynnettäviksi sekä lisätä ammatillisen väylän yleistä tunnettua. Ratkaisut halutaan tuoda yleisesti kaikkien toimijoiden saataville, mikä myös yhdenmukaistaa toimintamalleja valtakunnallisesti.

Kartoituskysely laadittiin Jatkoväylä-hankkeen kolmen horisontaalisen teeman¹ koordinaattoreiden yhteistyönä. Yhden horisontaalisen teeman koordinaattorina toimiva projektipäällikkö laati kyselylle rungon, ja sisältöä ja kysymyksenasettelua vietiin muiden koordinaattoreiden kesken yhteisesti eteenpäin. Kyselyn laatimisen pohjana ja innostajana toimivat Jatkoväylä-

¹ Hankkeen toiminta jakautuu kolmeen horisontaaliseen teemaan, joissa työskennellään yli aluerajojen:

- 1) Opintojen nopeuttaminen siirtymää tukevien toimintamallien avulla
- 2) Jatko-opinto- ja siirtymävaiheen ohjauksen toimintatapojen yhdenmukaistaminen ja juurruttaminen
- 3) Yhteisten siirtymävaiheen toimintamallien ja rakenteiden reunaehtojen luominen, kokemusten ja käytäntöjen jakaminen ja valtakunnallisten suositusten laatiminen sekä tietoisuuden lisääminen ammatillisesta väylästä

hankkeen toteuttajien omista käytänteistään laatimat tilannekuvaukset, jotka käsiteltiin yhdessä siten, että kaikki hankkeen toteuttajat saivat selkeän kuvan toistensa siirtymävaiheen toteuttamisen nykytilanteesta.

Tämän tilannekartoituksen on tarkoitus toimia myös jatkoselvityksenä edellä mainitulle Karvin raportille. Kartoituskysely keskittyy siirtymävaiheen opintojen ja ohjauksen käytännön toteuttamisen kysymyksiin siten, että se tarkentaa Karvin tekemän selvityksen näkökulmaa Jatkoväylä-hankkeen painopistealueiden suuntaan. Ammattikorkeakouluille suunnatun kyselyn ohessa toteutettiin lisäksi rinnakkaiskyselynä erillinen selvitys, jolla tutkittiin siirtymävaihetta tukevien opintojen järjestämistä verkko-opintoina. Verkko-opintoja koskevan selvityksen tulokset on raportoitu luvussa 3.3.

Kartoituskyselyt ovat nähtävissä tämän raportin liitteinä 1–3. Kysymyksenasettelun napakoittamiseksi ja selkeyttämiseksi kyselyissä käytettiin siirtymävaihetta tukevista opinnoista nimitystä ”väyläopinnot”. Heti kyselylomakkeen alussa vastaajille selitettiin, että kyselyssä käsitellä tarkoitetaan opintoja, jotka tukevat ammatillisen toisen asteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymävaihetta. Raportissa on käytetty ”väyläopinnot”-käsitteen sijasta yleisempää käsitettä ”siirtymävaihetta tukevat opinnot” tai lyhyemmin ”siirtymävaiheen opinnot” sisällön selkeyttämiseksi.

Sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjiä että ammattikorkeakouluja pyydettiin kyselyn ohjeistuksessa antamaan vain yksi yhteinen vastaus kyselyyn siten, että vastaukset annettaisiin organisaatiossa. Käytännössä tämä edellytti useimmissa vastaajaorganisaatioissa vastauksen keräämistä useammalta henkilöltä, jotta vastaukset kattaisivat koko organisaation eikä esimerkiksi yksittäisiä koulutusaloja, toimintoja tai yksiköitä.

Centria-ammattikorkeakoulussa projektipäällikkönä toimiva Tuula Hohenthal on kirjoittanut raportin osion, joka koskee siirtymävaiheen opintojen toteuttamista verkko-opintoina (kohta 3.3 alaotsikoinen). Muilta osin raportin on laatinut Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa Jatkoväylä-hankkeen projektipäällikkönä työskentelevä Tiia Tamlander. Tekstien sisältöjä ovat ystävällisesti asiantuntijaroolissa kommentoineet Jatkoväylä-hankkeen horisontaalisten teemojen koordinaattorit, Haaga-Helian ammatillisen opettajakorkeakoulun yliopettaja Päivi-Katriina Juutilainen, Karelia-ammattikorkeakoulun erikoissuunnittelija Mervi Lähti sekä Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän uraohjaaja Eine Paldan.

2 KYSELYN TULOKSET: AMMATILLINEN TOISEN ASTEEN KOULUTUS

2.1 Kyselyyn vastanneet koulutusorganisaatiot

Ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjien kartoituskysely toteutettiin sähköisenä Webropol-kyselynä 1.–28.2.2017. Kohdejoukoksi valittiin kaikki ne koulutuksen järjestäjät, joilla oli 1.1.2017 voimassa oleva ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupa. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimittaman järjestämislupalistauksen mukaan ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjiä oli 1.1.2017 lukien 119 kappaletta. Koulutuksen järjestäjistä 106:lla on myös lisäkoulutuksen järjestämislupa. Kartoituskysely toimitettiin kaikille 119 ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjälle. Pelkän ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvan omaavat koulutustarjoajat (vuoden 2017 alussa 47 kpl) jätettiin kohdejoukon ulkopuolelle.

Ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjille suunnattuun kartoituskyselyyn saatiin 80 vastausta. Vastausprosentti oli siten 67, jota voidaan pitää kohtuullisen hyvänä, varsinkin kun vastausaika oli vain noin kuukausi. Kyselyn alkuperäiseksi toteutusajaksi oli ilmoitettu 1.–26.2.2017, mutta kysely avattiin pyynnöstä uudelleen 28.2.2017 saakka yhden lisävastauksen saamiseksi. Vastauksia kertyi hyvin erilaisilta koulutusorganisaatioilta: osa vastaajista oli suuria, useilla koulutusaloilla ja monilla paikkakunnilla opintoja tarjoavia ammattiopistoja, osa yhteen yksittäiseen tai muutamaaan koulutusalaan keskittyviä pienempiä organisaatioita, aikuis-koulutukseen keskittyneitä tai kristillisiä opistoja taikka erityisoppilaitoksia.

Kyselyyn vastanneista ammatillisen koulutuksen järjestäjistä kahden pääasiallinen opetuskieli on ruotsi ja muiden suomi. Saadut vastaukset kattavat kaikki koulutusalat siten, että eniten tutkinto-opetusta tarjotaan sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla (n = 43) ja vähiten turvallisuus-alalla (n = 17). Vastaajista 40 % eli 32 kappaletta tarjoaa tutkinto-opetusta vain yhdellä koulutus-alalla. Muut vastaajat tarjoavat tutkinto-opetusta kahdella tai useammalla koulutus-alalla.

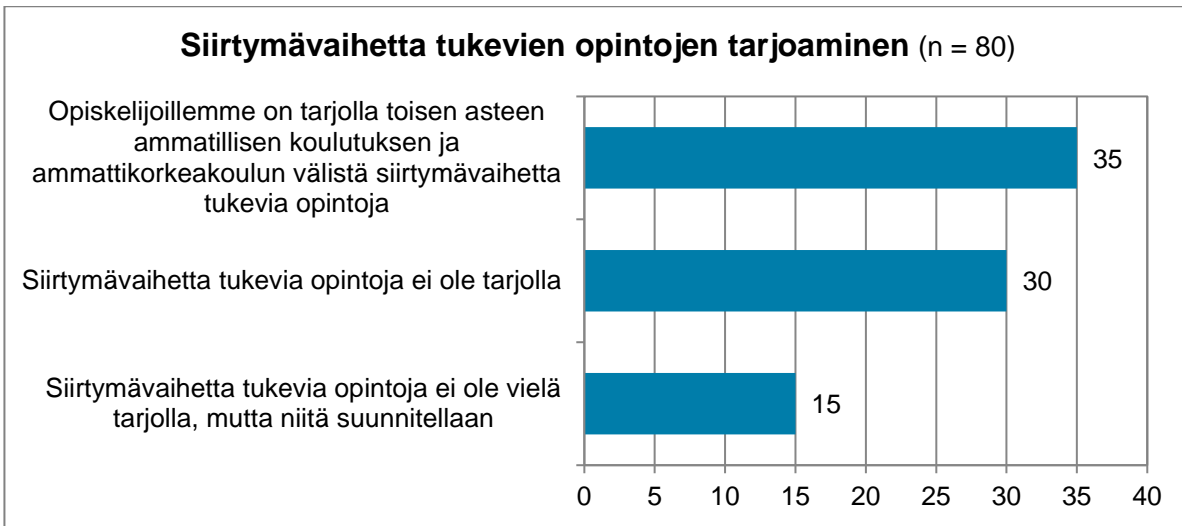
Kuvio 1 Kyselyyn vastanneiden ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjien koulutusalat.

2.2 Siirtymävaihetta tukevat opinnot

Kyselyssä ammatillisen toisen asteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymävaihetta tukevista opinnoista käytettiin nimitystä "väyläopinnot".

2.2.1 Siirtymävaihetta tukevien opintojen tarjoaminen

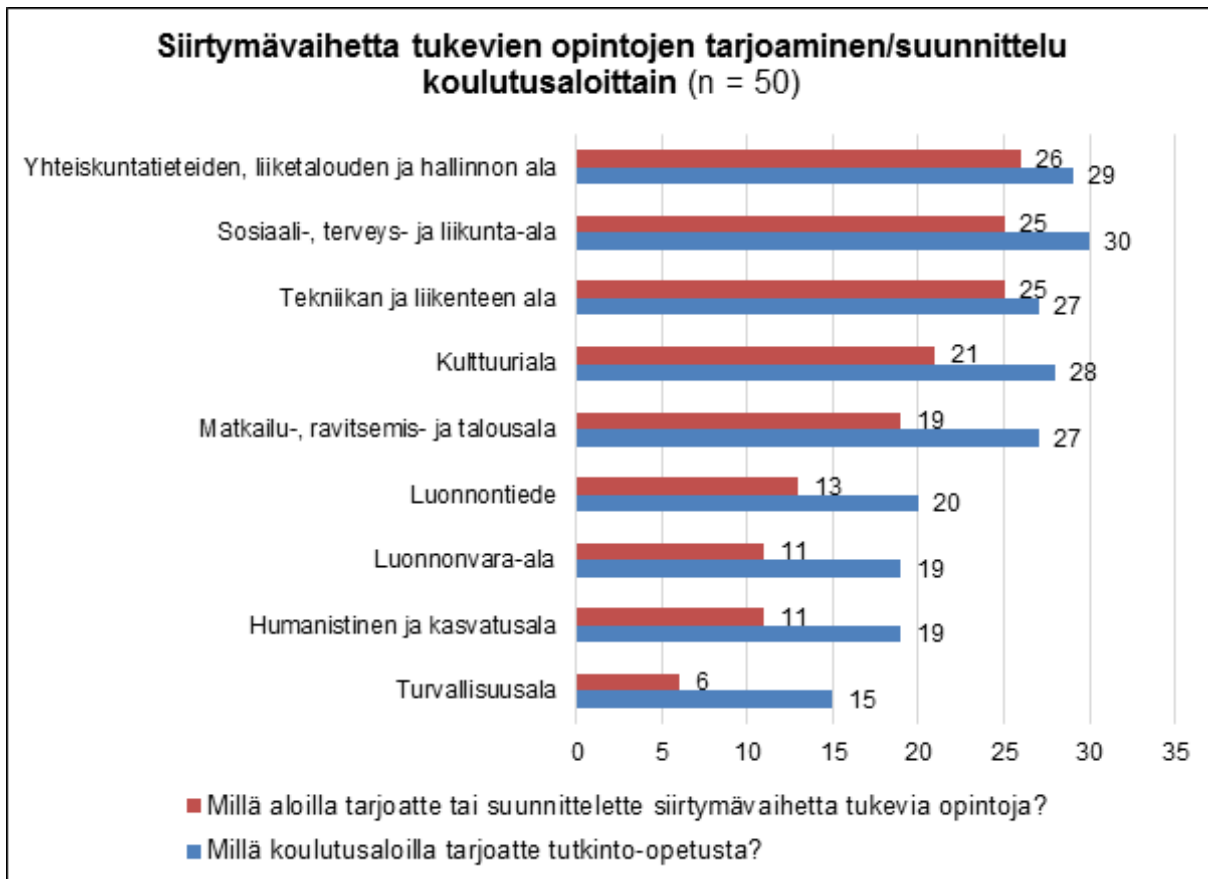
Kartoituskyselyyn vastanneista ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjistä 35 eli noin 44 % ilmoitti, että heidän opiskelijoilleen on tarjolla ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymävaihetta tukevia opintoja. Vastaajista 15 ei vielä tarjoa siirtymävaihetta tukevia opintoja, mutta niiden suunnittelu on käynnissä. Näin ollen 50 kyselyn vastaajaa eli noin 63 % tarjoaa tai suunnittelee siirtymävaihetta tukevia opintoja. Loput 30 ei tarjoa eikä suunnittele siirtymävaihetta tukevia opintoja opiskelijoilleen. Näiltä 30 vastaajalta ei kerätty vastauksia muihin siirtymävaiheen opintojen tarjoamista koskeviin kysymyksiin. Kyselyyn vastanneista pääasiassa ruotsinkielistä opetusta antavista koulutuksenjärjestäjistä toinen tarjoaa siirtymävaihetta tukevia opintoja ja toinen suunnittelee niitä.

Kuvio 2 Kartoituskyselyyn vastanneiden ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjien siirtymävaihetta tukevien opintojen tarjoaminen.

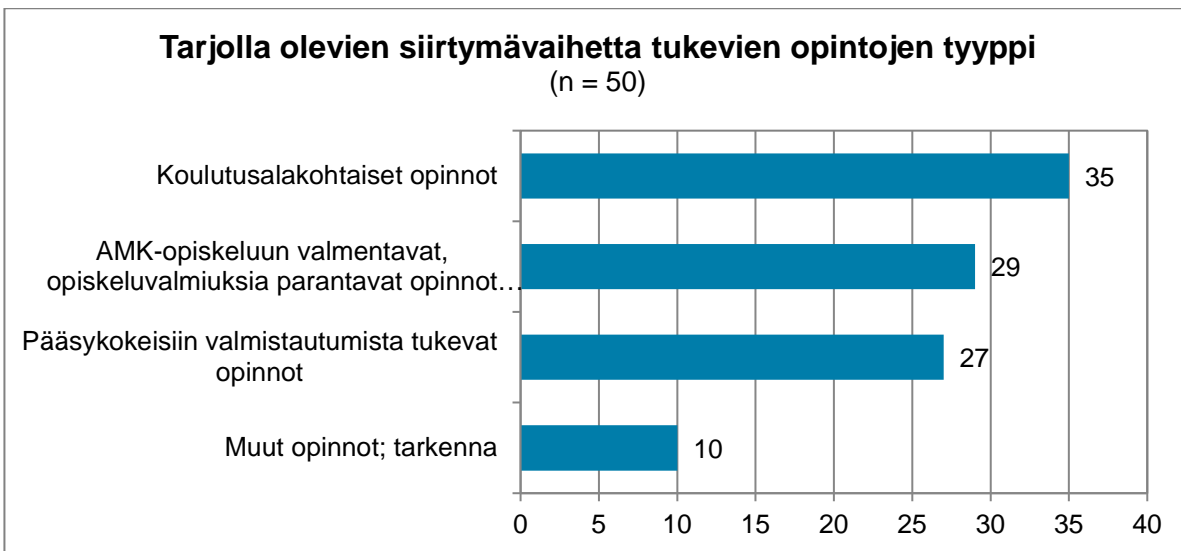
Ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjät tarjoavat tai suunnittelevat väyläopintoja eniten yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon, tekniikan ja liikenteen, sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan sekä kulttuurialan opiskelijoille. Tulos on melko yhdenmukainen aiemmin kyselyssä ilmoitettujen yleisimpien koulutusalatietojen kanssa. Vain matkailu-, ravitsemis- ja talousala jää siirtymävaihetta tukevien opintojen tarjoamisen suhteellisessa määrässä hiukan muita yleisiä koulutusaloja pienemmäksi.

Oppilaitoksista, jotka *eivät* tarjoa tai suunnittele siirtymävaihetta tukevia opintoja, puolet eli 15 on pieniä, vain 1–3 ammatillisen perustutkinnon koulutusta tarjoavia opistoja sekä kristillisiä ja evankelisia opistoja. Opintoja tarjoamattomista vastaajista kuusi on erilaisia aikuiskoulutukseen keskittyneitä oppilaitoksia ja erityisoppilaitoksia, joissa useimmilla tai kaikilla opiskelijoilla jokin erityisopetuksen peruste. Loput yhdeksän ovat suurempia ammatillisia kouluttajia, jotka tarjoavat koulutusta vähintään neljään perustutkintoon. Näiden oppilaitosten joukosta ei korostu mikään yksittäinen maantieteellinen alue, jolla siirtymävaihetta tukevia opintoja järjestettäisiin tai suunniteltaisiin muita alueita vähemmän.

Kuvio 3 Siirtymävaihetta tukevien opintojen tarjoaminen koulutusaloittain suhteessa tutkinto-opetuksen tarjoamiseen koulutusaloittain. Kaaviossa on huomioitu vain ne ammatillisen koulutuksen järjestäjät, jotka ovat ilmoittaneet tarjoavansa siirtymävaihetta tukevia opintoja.

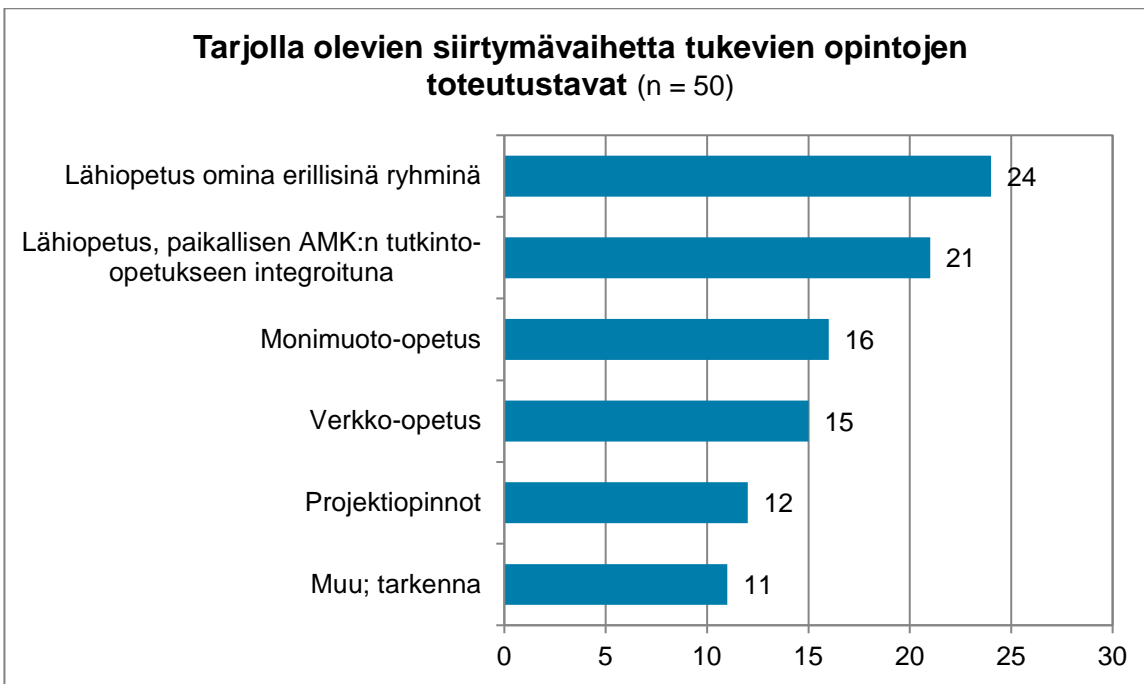
Siirtymävaihetta tukevat opinnot ovat yleisimmin koulutusaloittaisia, ammatillista osaamista syventäviä opintoja. Kohtuullisen yleisiä ovat myös ammattikorkeakouluopiskeluun valmentavat ja opiskeluvalmiuksia parantavat opinnot sekä pääsykokeisiin valmistautumista tukevat opinnot. Muita tapoja tarjota siirtymävaihetta tukevia opintoja ovat yhteiset opetusryhmät ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kanssa, AMK:n "preppauskurssit" matematiikassa ja fyysikassa, opiskeluvalmiuksia parantavat lukio-opinnot kaksoistutkinto-opiskelijoilla, mahdollisuus suorittaa avoimen ammattikorkeakoulun kursseja sekä AMK-moduulin tai ammatillisen tutkinnon osan suorittaminen ammattikorkeakouluopintoina (eli ammatilliseen perustutkintoon sisällytettävä tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista).

Kuvio 4 Siirtymävaihetta tukevien opintojen tyypit ammatillisella toisella asteella.

2.2.2 Opintojen järjestämistavat

Suurin osa siirtymävaihetta tukevia opintoja tarjoavista tai suunnittelevista ammatillisen koulutuksen järjestäjistä organisoivat opintojen toteutuksen omina erillisinä lähiopetusryhminään (48 %) tai integroituna paikallisen ammattikorkeakoulun tutkinto-opetukseen (42 %). Muita vähemmän yleisiä toteutustapoja siirtymävaihetta tukeville opinnoille ovat monimuoto- ja verkko-opetus sekä erilaiset projektiopinnot. Muina toteutustapoina edellä mainittujen lisäksi ilmoitettiin myös ammattikorkeakoulun pääsykoetehtävien harjoittelu ammatillisten opintojen aikana sekä avoimen AMK:n opintoihin ohjaaminen. Yksi vastaaja ilmoitti tarjoavansa valikoituja alakohtaisia ammattikorkeakouluopiskeluun valmistavia YTO-opintoja (yhteiset tutkinnon osat; viestintään ja vuorovaikutukseen liittyvä, matemaattis-luonnontieteellinen, yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava sekä sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen) kohdennetusti ammattikorkeakouluun hakeville opiskelijoille. Vastaajista kuusi kertoi vasta suunnittelevansa siirtymävaihetta tukevien opintojen toteutusta, eivätkä he siten pystyneet vielä kertomaan opintojen toteutustavoista.

Kuvio 5 Siirtymävaihetta tukevien opintojen toteutustavat.

Siirtymävaihetta tukevien opintojen laajuuksissa on oppilaitosten välillä varsin suuria eroja. Puolet (25) siirtymävaihetta tukevia opintoja tarjoavista ammatillisen koulutuksen järjestäjistä ilmoitti, että tarjolla olevien opintojen laajuus on noin 15 osaamispistettä. Tällöin opinnot ovat tyypillisesti ammatillisen tutkinnon osana suoritettavia ammattikorkeakouluopintoja. Parinkymmenen vastaajan ilmoituksen mukaan opintoja on tarjolla 1–10 osaamispisteen laajuisina. Joukossa on esimerkiksi yksittäisiä pääsykokeisiin tai ammattikorkeakouluopintoihin valmistavia opintojaksoja sekä erilaisia ensiapu- tai työkorttisuorituksia, jotka ovat sisällytettävissä myös ammattikorkeakoulun tutkintoon.

Kaksi yksittäistä vastaajaa erottui joukosta muita huomattavasti laajemmilla siirtymävaihetta tukevilla opinnoillaan. Kahdella vastaajalla opiskelijoiden on mahdollista suorittaa AMK-tasoisia opintoja valituissa tutkinnoissa peräti 60 opintopisteen laajuisina. Toisella vastaajalla nämä ammattikorkeakoulutasoiset opinnot suoritetaan sosionomiopinnoista ja toisella autoalalta. Yksi vastaaja kertoo, että suunnitteilla on 30 opintopisteen laajuinen opintokokonaisuus.

2.2.3 Opintojen sisällyttäminen osaksi tutkintoja

Kyselyn vastaajista yksi kertoo, että opiskelijan suorittamasta liiketalouden perustutkinnosta yksi tutkinnonosa tunnustetaan suoraan osaksi yhteistyöammattikorkeakoulun tradenomin tutkintoa. Tämä malli kuvastaa jo pidemmälle vietyä yhteistyötä, joka vaatii toimijoilta yhteistä osaamissisältöjen suunnittelua.

Valtaosa siirtymävaiheen tueksi tarjottavista opinnoista on suunniteltu siten, että opiskelija voi sisällyttää ne osaksi ammatillista tutkintoaan. Viidestäkymmenestä vastaajasta vain kaksi ilmoittaa, että opintoja ei ole mahdollista sisällyttää osaksi ammatillista perustutkintoa.

Sen sijaan opintojen sisällyttäminen osaksi ammattikorkeakoulututkintoa opiskelijan siirtyessä ammattikorkeakoulun tutkinto-opiskelijaksi aiheuttaa jo enemmän hajontaa; 14 vastaajaa kertoo, että kaikkia heidän tarjoamiaan opintoja ei voi sisällyttää osaksi tulevaa ammattikorkeakoulututkintoa. Ammattikorkeakoulututkintoon kelpaamattomiksi opinnoiksi mainitaan muun muassa ammatillisten oppilaitosten omat opiskeluvaihtoehtoja parantavat opintojaksot, joiden osaamisvaatimukset eivät vastaa korkeakoulutasoisia opintoja. Musiikkialan ammatillista peruskoulutusta tarjoava vastaaja kertoo, että ammattikorkeakoulussa opintojaan jatkaneiden opiskelijoiden aiempaa osaamista pääosin musiikin teoreettisista opinnoista on tunnustettu ja tunnustettu osaksi AMK-tutkintoa noin 30 osaamispisteen laajuisesti.

Ammattikorkeakoulujen itse esimerkiksi avoimen AMK:n kautta tarjoamat opinnot voi tyypillisesti sisällyttää suoraan osaksi tutkintoa, kun opiskelija siirtyy ammattikorkeakoulun tutkinto-opiskelijaksi. Kyselyyn vastanneet ammatillisen koulutuksen järjestäjät kertovat, että heidän opiskelijoidensa suorittamat siirtymävaihetta tukevat opinnot sisällytetään osaksi ammattikorkeakoulututkintoa joko suorilla hyväksiluvuilla tai AHOT-menettelyn kautta, kun opiskelija on siirtynyt ammattikorkeakoulun tutkinto-opiskelijaksi.

2.2.4 Opinnoista tiedottaminen

Niistä kaikkiaan 50:stä ammatillisen koulutuksen järjestäjästä, jotka tarjoavat opintoja ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välisen siirtymävaiheen tueksi, 43 ilmoitti tiedottavansa opiskelijoitaan tarjolla olevista opinnoista. Viisi tiedottaa opiskelijoita muiden tiedotustoitteiden yhteydessä, mutta ei erikseen. Kaksi kyselyyn vastanneista ammatillisen koulutuksen järjestäjistä ei tiedota opiskelijoitaan lainkaan siirtymävaihetta tukevista opinnoista.

2.2.5 Opiskelijoiden osallistaminen suunnitteluun

Siirtymävaiheen tueksi opintoja tarjoavat ammatillisen koulutuksen järjestäjät osallistavat tai suunnittelevat osallistavansa opiskelijoita siirtymävaihetta tukevien palveluiden suunnitteluun pääasiassa kyselyin. Avointen vastausten perusteella opiskelijoiden mielipiteitä tiedustellaan paljon myös suullisesti ja henkilökohtaistamisen kautta. Opiskelijoille järjestetään myös sään-

nöllisiä palautekeskusteluja. Osallistaminen painottuu kuitenkin opiskelijoiden omien jatko-suunnitelmien ohjauksen yhteydessä käytäviin keskusteluihin, ja varsinaista opintojen tai muiden palveluiden sisältöön liittyvään suunnitteluun osallistamista tapahtuu vähemmän.

Kuvio 6 Opiskelijoiden osallistaminen siirtymävaihetta tukevien palveluiden suunnitteluun.

2.2.6 Opiskeluvalmiudet

Kyselyyn vastanneista ammatillisen koulutuksen järjestäjistä 70 % on havainnut puutteita opiskelijoiden matemaattis-luonnontieteellisten aineiden opiskeluvalmiuksissa ammattikorkeakouluopintoja ajatellen. Myös raportointitaidoissa (noin 64 %) ja vieraissa kielissä (55 %) koetaan olevan haasteita jatko-opinnoissa. Näiden opiskeluvalmiuksien parantamiseen on syytä kiinnittää erityistä huomiota tarjottaessa opintoja siirtymävaiheen tueksi. Opiskelijoiden opiskeluvalmiuksia on mahdollista parantaa esimerkiksi valitsemalla henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan heikompia osaamisalueita vahvistavia opintojaksoja. Yksi vastaajista kertoo järjestävänsä yhteiset opinnot lukiotasoisina kursseina, jolloin yhteisten opintojen taitojen korkeatasoisuuden ansiosta voidaan varmistaa myös opiskelijoiden jatko-opintokelpoisuus.

Opiskeluvalmiuksia koskevan kysymyksen avoimissa vastauksissa nousee esiin huoli myös peruskoulupohjaisten opiskelijoiden perustaitojen heikkenemisestä. Lisäksi polarisaatio voimistuu vuosi vuodelta – kiitettävien ja huonojen opiskelijoiden määrä lisääntyy, kun taidoiltaan keskiverrot opiskelijat alkavat olla vähemmistöä.

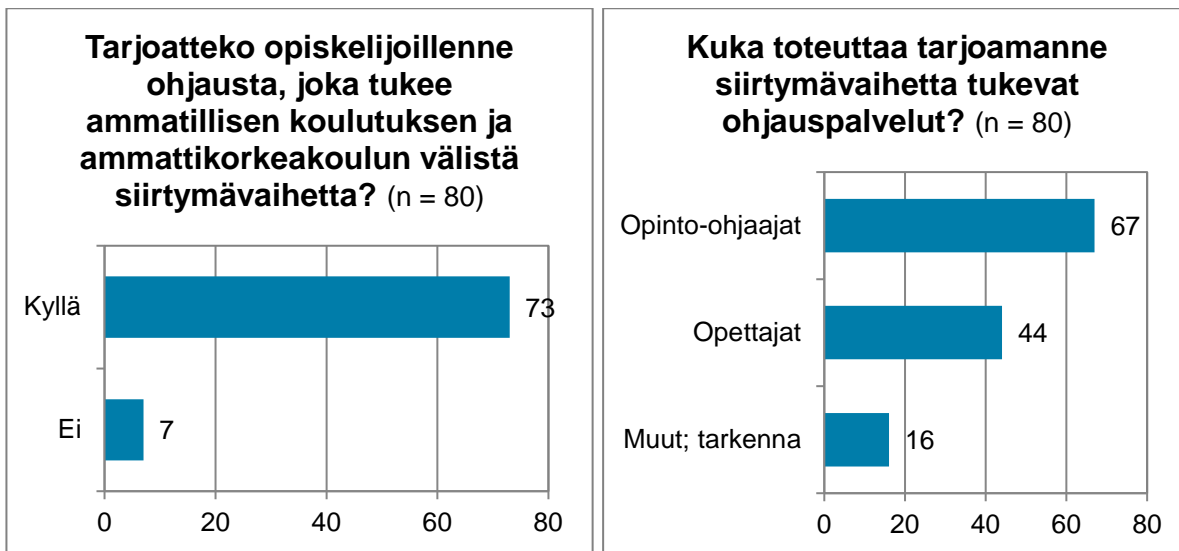

Kuvio 7 Opiskeluvalmiuksissa havaitut puutteet AMK-opiskelun näkökulmasta.

2.3 Siirtymävaiheen ohjaus ja siirtymävaiheen palveluiden rahoitus

2.3.1 Siirtymävaiheen ohjauksen tarjoaminen

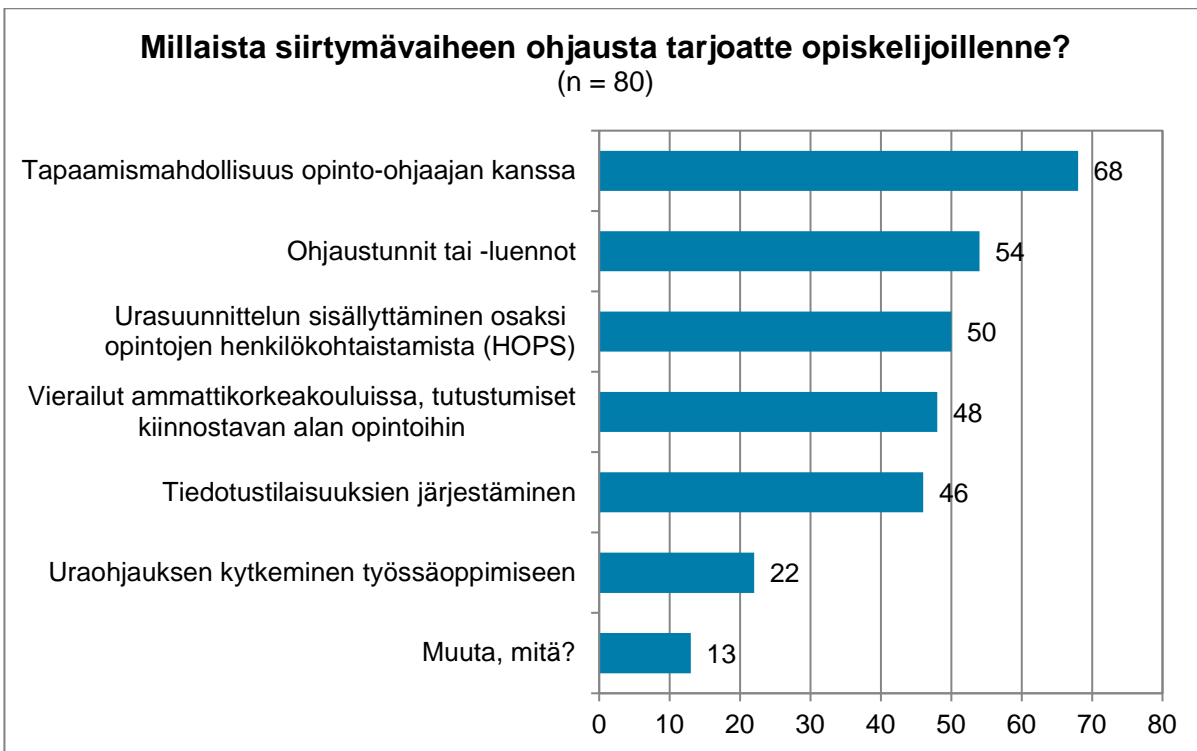
Kartoituskyselyyn vastanneista 80 ammatillisen koulutuksen järjestäjästä 73 eli noin 91 % ilmoittaa tarjoavansa opiskelijoilleen ohjausta, joka tukee ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymävaihetta. Vastuu siirtymävaihetta tukevista ohjauspalveluista on pääasiassa opinto-ohjaajilla (noin 84 %), mutta myös opettajilla. Muita ohjauksesta vastaavia henkilöitä ovat esimerkiksi ryhmänohjaajat, erilaiset tutor-opettajat, koulutuspäälliköt ja opinto-neuvojat. Ammattikorkeakoulujen kanssa tehtävän yhteistyön myötä ohjausvastuuta on jaettu myös ammattikorkeakoulujen ohjaushenkilöstölle ja/tai avoimen ammattikorkeakoulun yhteishenkilöille.

Kuvio 8 Siirtymävaihetta tukevan ohjauksen tarjoaminen ja ohjauksen toteuttajat.

2.3.2 Ohjauksen toteuttamistavat

Siirtymävaihetta tukevaa ohjausta tarjotaan opiskelijan ja opinto-ohjaajan välisissä tapaamisissa, ohjaustunneilla ja -luennoilla, ammattikorkeakouluvierailuilla ja -esittelyissä sekä urasuunnittelun ja henkilökohtaisten opintosuunnitelmien muodossa. Opiskelijoille järjestetään myös tiedotustilaisuuksia jatko-opinnoista. Avoimissa vastauksissa esitettyjä muita ohjauksen tapoja ovat muun muassa jatko-opintovalmiuksiin liittyvä valinnainen kurssi, mahdollisuus osallistua opiskelumessuille, esimerkiksi Studiaan, ammattikorkeakoulujen tutor-opiskelijoiden antama ohjaus, hanketyöskentely ja jatko-opintoihin orientoiva 10 osaamispisteen valinnainen opintokokonaisuus. Ohjauksessa hyödynnetään myös omasta ammatillisesta oppilaitoksesta valmistuneita, ammattikorkeakoulussa opintojaan jatkavia opiskelijoita.

Kuvio 9 Siirtymävaiheen ohjauksen toteutustavat.

Kyselyn 80 vastaajasta 72 eli 90 % ilmoitti tarjoavansa opiskelijoilleen uraohjausta. Tarjottavia uraohjauksen muotoja ovat muun muassa henkilökohtaisen ohjauksen antaminen, työelämään siirtymisen tukeminen ja työnhakuvalmennus, ohjaus jatko-opintoihin, erilaiset infotilaisuudet, tutustumistilaisuudet työnantajien kanssa ja tutustumiskäynnit sekä korkeakouluihin että yrityksiin. Muutama vastaaja kertoi tekevänsä uraohjaukseen liittyvää yhteistyötä paikallisen TE-toimiston kanssa esimerkiksi ohjaamalla opiskelijoitaan tarvittaessa TE-toimistojen palveluiden piiriin tai toteuttamalla TE-toimiston kanssa yhteisohjausta. Monilla vastaajilla uraohjaus kytkeytyy tiiviisti henkilökohtaisen opintosuunnitelman tekemiseen, ja uraohjausta tehdään tyypillisesti koko opiskelun ajan. Osa toimijoista antaa uraohjausta myös yhteisten tutkinnon osien yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavan osaamisen opetuksessa sekä työssäoppimisen ohjauksen yhteydessä.

Tarjottava uraohjaus nivoutuu saatujen vastausten mukaan ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välisen siirtymävaiheen ohjaukseen ennen kaikkea ammattikorkeakoulussa tapahtuvia jatko-opintoja koskevan tiedon välittämisenä. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät pyrkivät antamaan opiskelijoille tietoa jatko-opintomahdollisuuksista varsinkin henkilökohtaisen ohjauksen yhteydessä, jolloin huomioidaan opiskelijan omat tarpeet ja lähtökohdat. Opiskelijoille pyritään tarjoamaan matalan kynnyksen jatko-opintoneuvontaa ja tiedottamaan jatko-opiskelumahdollisuuksista. Ohjaus voi olla niinkin konkreettista kuin ammattikorkeakoulujen

koulutustarjonnan, hakuehtojen ja hakuajankohtien selvittämistä tai teknisen tuen ja avun antamista hakulomakkeen täyttämiseen.

Kartoituskyselyn uraohjausta koskevista kysymyksissä nousee esiin myös varsin huomattavia eroja vastaajien välillä. Osa kertoo antavansa varsinaista uraohjausta tai jatko-opinto-ohjausta vasta ammatillisten opintojen viimeisenä vuotena, kun taas useimmat kertovat ohjauksen käynnistyvän heti opintojen alussa, mikä mahdollistaa henkilökohtaiset opintopolut. Osa vastaajista pitää ammattikorkeakoulua todennäköisimpänä opiskelijoidensa jatko-opiskelupaikana, kun taas toiset eivät halua erotella ammattikorkeakouluja muista korkea-asteen koulutusta tarjoavista kotimaisista tai ulkomaisista tahoista. Toisaalla uraohjauksen kytkentää siirtymävaiheen ohjaukseen pidetään ohuena ja epäselvänä, kun taas toisille uraohjaus on selkeää ja kiinteä osa siirtymävaiheen ohjausta.

Uraohjauksessa nousee esiin myös alakohtaisia eroja; esimerkiksi musiikkialalla etenkin klassisella puolella lähes kaikki opiskelijat jatkavat korkea-asteen opintoihin. Tämän vuoksi alan opiskelijoiden opintopolun suunnittelu ja ohjaus muodostaa keskeisen osan annettavasta ohjauksesta. Toisaalta esimerkiksi erityisoppilaitoksia edustavat vastaajat kertovat, etteivät heidän opiskelijansa juuri koskaan jatka opintojaan ammattikorkeakouluun tai muutoinkaan korkea-asteelle, joten siirtymävaiheeseen ei anneta ohjausta lainkaan.

2.3.3 Oppisopimusopiskelijoiden ohjaus

Oppisopimusopiskelijoiden uraohjauksen toivotaan selkiytyvän ammatillisen koulutuksen reformin myötä. Osa oppisopimuskoulutusta järjestävistä vastaavista kertoi erillisen oppisopimustoimiston vastaavan täysin opiskelijoidensa ohjauksesta, jolloin itse oppilaitos toimii vain koulutuksen toteuttajana ja tutkintotilaisuuksien järjestäjänä. Suurin osa koulutuksen järjestäjistä tarjoaa kuitenkin oppisopimusopiskelijoille samoja ohjauspalveluja kuin muillekin opiskelijoilleen.

Tyypillisesti oppisopimuskoulutuksessa opiskelevien uraohjauksesta vastaavat opinto-ohjaajat, ryhmänohjaajat, omat erilliset oppisopimusohjaajat, työpaikkaohjaajat tai vastuuopettajat. Vastuuta uraohjauksesta on kuitenkin kyselyyn saatujen vastausten perusteella ryhdytty vähitellen siirtämään myös oppisopimustyöpaikoille ja työpaikkakouluttajille. Muutama kyselyyn vastanneista oppilaitoksista koki oppisopimusopiskelijoiden ura- ja opinto-ohjauksen vastuiden olevan epäselviä. Näissä tapauksissa ohjaus on kuvattu sattumanvaraiseksi, eikä se ole vielä järjestelmällistä.

Oppisopimusopiskelijoiden ohjaus painottuu vahvasti henkilökohtaistamiseen jo siksi, että oppisopimuskoulutuksen luonne poikkeaa tavanomaisesta tutkinto-opiskelusta. Henkilökohtaisten ohjauskeskustelujen lisäksi oppisopimusopiskelijoita ohjataan tiedottamalla ammatillisen tutkinnon tuottamasta jatko-opintokelpoisuudesta ja tarjolla olevista jatko-opintovaihtoehdoista sekä pitämällä infotilaisuuksia. Kaksi toimijaa ilmoitti myös ohjaavansa opiskelijoitaan TE-toimiston tai paikallisen ohjaamon ohjauskeskusteluihin aina tarvittaessa.

Vastaajista kolme on ilmoittanut käyttävänsä 2 + 1 -mallia tai siitä kehitettyä omaa sovellusta. 2 + 1 -mallissa opiskelija opiskelee kaksi ensimmäistä vuotta tavanomaisessa tutkinto-opetuksessa ja siirtyy niiden jälkeen kolmanneksi opiskeluvuodekseen oppisopimusopiskelijaksi. Tätä mallia sovellettaessa opettajan rooli ohjaajana korostuu.

Oppisopimuskoulutuksen ohjauksen haasteiksi koetaan erityisesti riittämättömät resurssit, jotka vaikuttavat suoraan oppisopimusopiskelijoille tarjottavan ohjauksen määrään, saatavuuteen ja laatuun. Useat oppisopimuskoulutuksen tarjoajat peräänkuuluttavat myös oppilaitoksen, oppisopimustyöpaikan ja opiskelijan välisen yhteistyön tiivistämistä ja syventämistä. Lisäksi työpaikkakouluttajien ja -ohjaajien koetaan tarvitsevan nykyistä enemmän tukea koulutuksen toteuttamiseen ja opastusta opiskelijoiden ohjaamiseen, jotta koulutusta ja ohjausta voitaisiin monipuolistaa. Oppisopimuskoulutuksen pullonkaulaksi muodostuu toisinaan työpaikkojen mukaan saaminen. Tämä asettaa haasteita myös opiskelijoiden ohjaamiselle. Vastaajat toivovatkin, että ohjauksen merkitystä korostettaisiin työpaikkaohjaajille ja työnantajille – pari vastaajaa esittää esimerkiksi työpaikkaohjaajille erillistä koulutusta.

Oppisopimuskoulutuksen parempaa huomiointia kaivattaisiin myös oppilaitosten sisäiseen tiedottamiseen. Oppisopimuskoulutuksen ja siihen liittyvän ohjauksen toteuttamiseen toivotaan aiempaa järjestelmällisempiä yhteisiä toimintamalleja ja selkeämpää vastuunjakoa. Tämä helpottaisi yksilöllisten opintopolkujen ohjaamista. Oppilaitosten kontakti opiskelijoihin tuntuu ajoittain heikolta, ja esimerkiksi opiskelijoiden tavoittamisessa ja aktivoivassa yhteydenpidossa on haasteita.

2.3.4 Ohjaushenkilöstön tiedot AMK-opiskelusta

Kyselyyn vastanneista ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjistä suurin osa (noin 93 %) kokee, että heidän opinto-ohjaajillaan ja opettajillaan on riittävät (noin 48 %) tai jossain

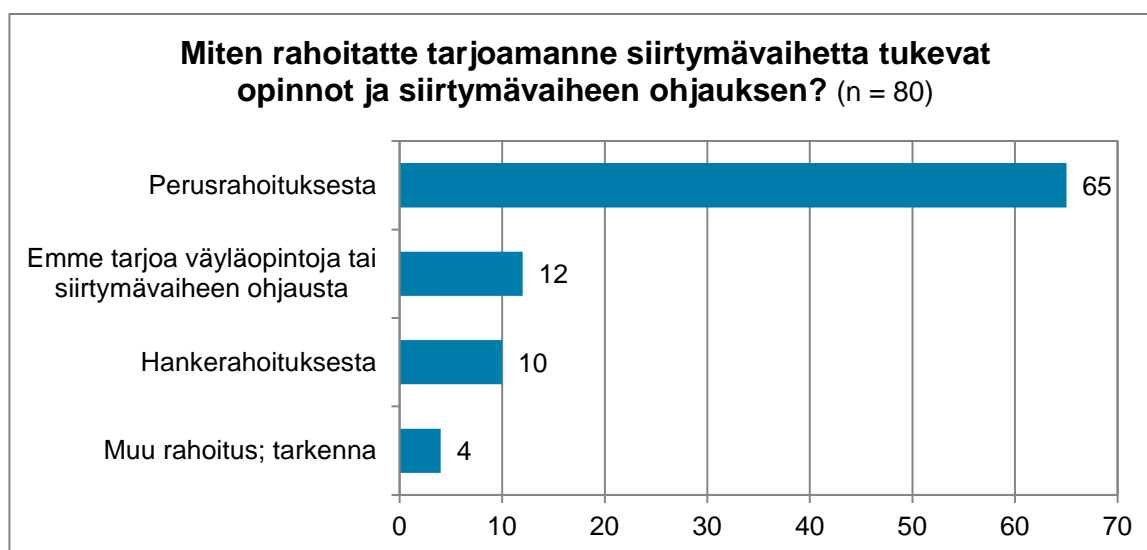
määrin riittävät (45 %) tiedot ammattikorkeakouluopiskelusta ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välisen siirtymävaiheen ohjaamista varten. Vain noin 8 % vastaajista ei pidä ohjaushenkilöstön tietoa ammattikorkeakouluopiskelusta riittävinä.

Avointen vastausten mukaan opettajilla koetaan olevan enemmän aukkoja ammattikorkeakouluopiskeluun liittyvissä tiedoissa kuin opinto-ohjaajilla. Opettajien tietotaso on yksilöllinen ja perustuu yleensä henkilökohtaiseen kiinnostukseen ja jopa asenteisiin – kaikki opettajat eivät pidä jatko-opintoihin ohjaamista tarpeellisenä tai ajattelevat ohjauksen kuuluvan vain opinto-ohjaajien tehtäviin. Suurimpana haasteena nousee esiin ajan tasalla pysyminen: koulutustarjonnissa ja opiskelijavalinnoissa tapahtuu jatkuvasti muutoksia, joiden seuraaminen on haasteellista, ja aiemmin hankittu tieto vanhenee nopeasti.

Esimerkiksi verkkosivuilta saatava tieto koetaan myös liian yleistasoiseksi ja AMK-hakuun painottuvaksi – ohjauksesta vastaava henkilöstö hyötyisi myös AMK-opintojen toteutusta ja käytännön opiskelua koskevasta tiedosta. Avoimissa vastauksissa peräänkuulutetaan aktiivisempaa yhteistyötä ja säännöllisiä tapaamisia ammattikorkeakoulujen toimijoiden kanssa ajantasaisen tiedon jakamiseksi ja levittämiseksi.

2.3.5 Siirtymävaiheen palveluiden rahoitus

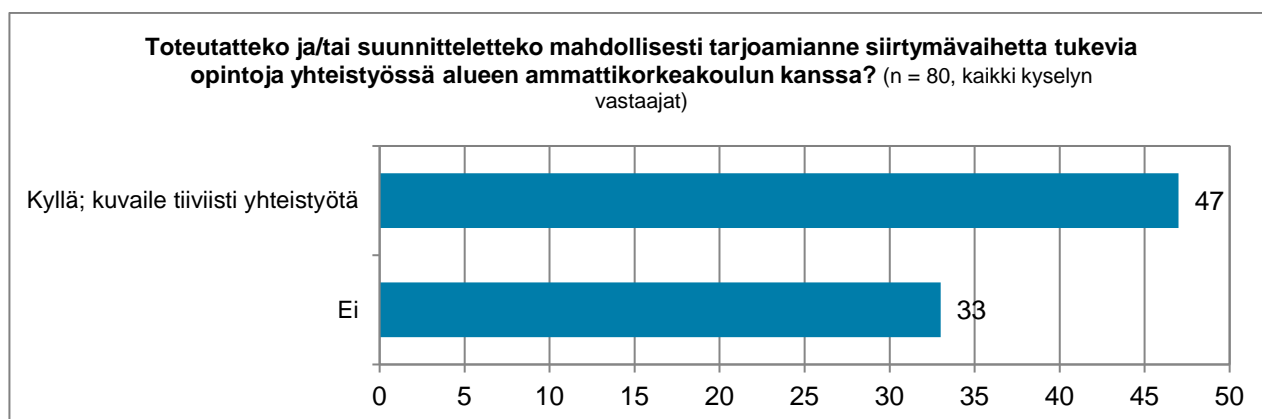
Kyselyyn vastanneista ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjistä valtaosa eli noin 81 % käyttää tarjoamiensa siirtymävaihetta tukevien opintojen ja siirtymävaiheen ohjauksen rahoitukseen perusrahoitustaan. Jonkin verran käytetään myös hankerahoitusta (noin 13 %). Kaksi vastaajaa ilmoittaa opiskelijoiden maksavan itse siirtymävaiheen opintonsa.

Kuvio 10 Siirtymävaihetta tukevien opintojen ja ohjauksen rahoitustavat.

2.4 Siirtymävaiheeseen liittyvä yhteistyö ammattikorkeakoulujen kanssa

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät tekevät kohtalaisen paljon yhteistyötä ammattikorkeakoulujen kanssa siirtymävaihetta tukevien opintojen toteutuksessa ja suunnittelussa. Kaikista 80 vastaajasta 47 eli reilusti yli puolet ilmoittaa toteuttavansa ja/tai suunnittelevansa siirtymävaihetta tukevia opintoja yhteistyössä alueen ammattikorkeakoulun kanssa. Väyläopintoja tarjoavista tai suunnittelevista ammatillisen koulutuksen järjestäjistä (n = 50) 42 eli peräti 84 % kertoo tekevänsä yhteistyötä ammattikorkeakoulun kanssa.

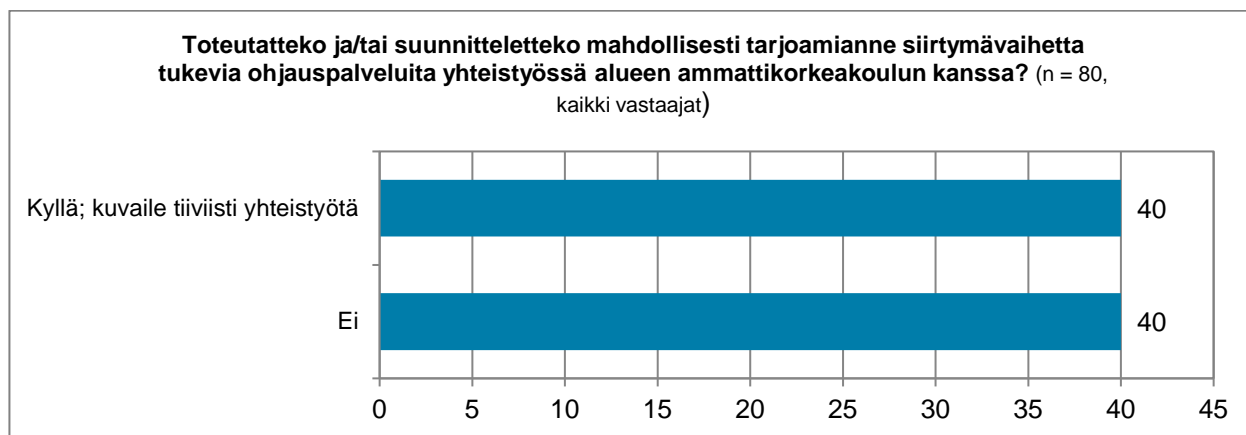

Kuvio 11 Ammattikorkeakoulun kanssa tehtävän yhteistyön määrä siirtymävaihetta tukevien opintojen suunnittelussa ja/tai toteutuksessa.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja ammattikorkeakoulujen tekemän yhteistyön kerrotaan koostuvan pääasiassa yhteisestä suunnittelusta ja tapaamisista, jotka sisältävät esimerkiksi siirtymävaihetta tukevien opintojen yhteistä sisältöjen suunnittelua sekä aikataulukysymyksistä sopimista. Yhteistyön vaiheet vaihtelevat suuresti vastaajittain: muutamat ilmoittavat kumppanuuksien olevan jo varsin pitkällä siten, että tapaamiset ovat säännöllisiä, kun taas useimmat ilmoittavat yhteistyön ja yhteisen suunnittelun olevan vasta alkumetreillä. Suunnitteluryhmien lisäksi myös henkilökohtaiset yhteistyösuhteet ovat tärkeitä. Ammattikorkeakoulujen kanssa tehtävässä yhteistyössä on oppilaitosten sisällä jonkin verran myös koulutusala-kohtaista vaihtelua.

Yhteistyötä lisäävät yhteisesti käytettävät opetustilat ja yhteiset kampusympäristöt, jotka on mainittu erikseen kolmessa vastauksessa. Yhteistyötä tehdään myös erilaisten hankkeiden ja projektityöskentelyjen kautta. Maantieteellinen etäisyyskään ei ole este yhteistyön tekemiselle, sillä kolme vastaajaa mainitsee pääasialliseksi yhteistyön muodoksi verkko-opinnot.

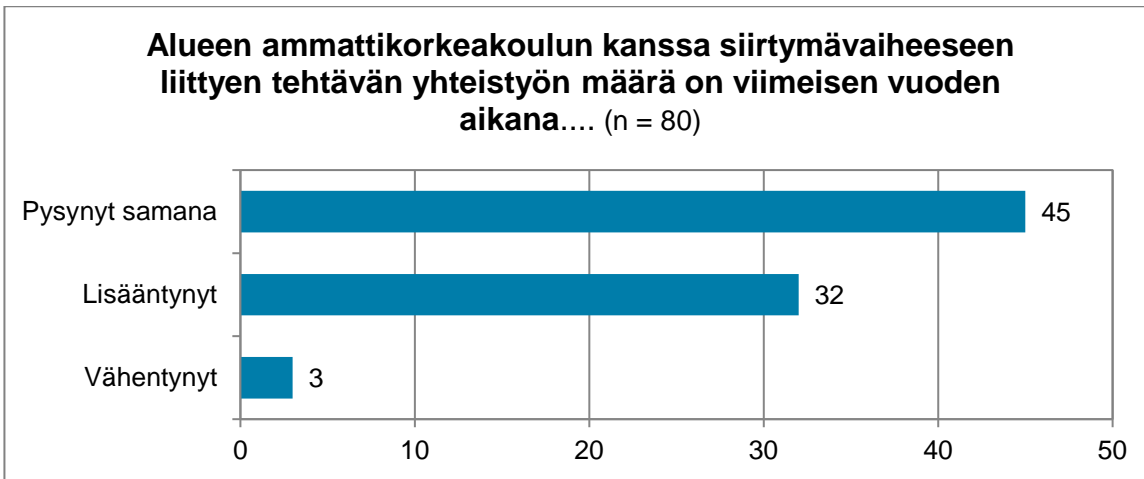
Siirtymävaiheeseen liittyvää ohjausta suunnittelee ja/tai toteuttaa yhteistyössä ammattikorkeakoulun kanssa tasan puolet kaikista kyselyyn vastanneista. Siirtymävaihetta tukevia opintoja järjestävistä tai suunnittelevista vastaajista 34 eli 68 % suunnittelee ja/tai toteuttaa ohjausta yhdessä ammattikorkeakoulun kanssa. Siirtymävaiheen opintoja jo tarjoavien tai suunnittelevien keskuudessa ohjauspalveluiden yhteinen suunnittelu on siis jopa 16 prosenttiyksikköä vähäisempää kuin varsinaisten siirtymävaiheen opintojen yhteissuunnittelu ja/tai -toteutus.

Kuvio 12 Ammattikorkeakoulun kanssa tehtävän yhteistyön määrä siirtymävaihetta tukevan ohjauksen suunnittelussa ja/tai toteutuksessa.

Opiskelijoiden siirtymävaiheen ohjaukseen liittyvässä yhteistyössä korostuvat ammattikorkeakoulujen kanssa tehtävän ohjaushenkilöstön yhteistyö sekä suorat kontaktit avainhenkilöihin ja esimerkiksi avoimeen ammattikorkeakouluun. Sekä opinto-ohjaajille että opiskelijoille suunnatut ammattikorkeakoulujen infotilaisuudet, avoimien ovien päivät ja AMK-tutustumiskäynnit koetaan hyödyllisiksi. Yhteistyön syventyessä ammattikorkeakoulut voivat myös tarjota omia ohjauspalveluitaan suoraan ammatillisen toisen asteen opiskelijoille. Useampi kyselyn vastaaja ilmoittaa myös ohjaukseen liittyvän yhteistyön olevan suunnitteluvaiheessa, mikä vastaa siirtymävaihetta tukevien opintojen yhteistyön tilannetta. Ohjaukseen liittyvää yhteistyötä kehitetään myös hankkeissa. Vastauksista käy selkeästi ilmi, että ammatillisen koulutuksen järjestäjät haluavat järjestää siirtymävaiheen ohjauspalveluita läheisessä yhteistyössä.

Kaikista vastaajista noin 56 % ilmoittaa siirtymävaiheeseen liittyvän ammattikorkeakoulun kanssa tehtävän yhteistyön pysyneen samana ja 40 % kertoo yhteistyön lisääntyneen kuluksen vuoden aikana. Vain kolme vastaajaa kertoi yhteistyön määrän vähentyneen. Vastaukset ovat sopusoinnussa muiden yhteistyöhön liittyviin kysymyksiin saatujen vastausten kanssa, sillä lähes kaikki kyselyyn vastanneet ovat vähintäänkin aloittaneet yhteistyöhön liittyvän suunnittelun ja yhteistyötapaamiset paikallisen ammattikorkeakoulun kanssa.

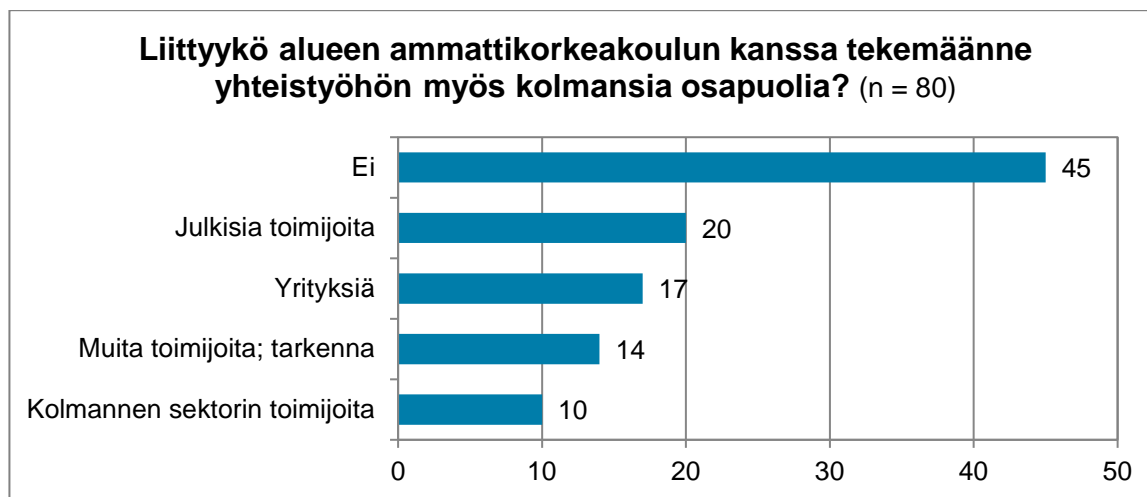

Kuvio 13 Ammattikorkeakoulujen kanssa tehtävän yhteistyön määrän muuttuminen viimeisen vuoden aikana.

Valitettavasti useamman avoimen kysymyksen vastauksista nousee esiin myös yhden yksittäisen vastaajan kokemus siitä, että paikallinen ammattikorkeakoulu ei ole ollut missään määrin kiinnostunut yhteistyöstä ammatillisen toisen asteen kanssa lukuisista yhteydenotoista ja yhteistyötarjouksista huolimatta. Vastapainona kaksi musiikkialan koulutusta järjestävää konservatoriota kuvaa korkeakoulun kanssa tehtävää yhteistyötä hyvinkin tiiviiksi, ja heidän opiskelijoidensa opintopolut koostuvatkin lähes aina sekä ammatillisen toisen asteen tutkinnosta että korkeakoulututkinnosta. Musiikkialan erityispiirteiden vuoksi esimerkiksi AHOT-prosessit korkeakouluun siirtyessä ovat vastaajien kokemusten mukaan selkeitä ja sujuvia.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjistä suurin osa eli noin 74 % kaipaasi nykyistä enemmän yhteistyötä ammattikorkeakoulujen kanssa. Nykytilanteeseen on tyytyväisiä noin 11 % vastaajista, ja 15 % ei osannut vastata kysymykseen. Kaivattuja lisäyhteistyön muotoja ovat esimerkiksi opetuksen ja opetussisältöjen yhteinen suunnittelu ja tapaamisten järjestäminen yhteistyömahdollisuuksien kartoittamiseksi, ammattikorkeakoulujen aktiivisempi markkinointi ja tiedottaminen, tutustumiskäyntien järjestäminen, siirtymää tukevien opintojen lisääminen yleisesti ja kaikille koulutusaloille sekä selkeiden yhteistyörakenteiden kehittäminen ja yhteyshenkilöiden nimeäminen. Ammatillisen koulutuksen kentällä kaivattaisiin selkeää informaatiota jatko-opintomahdollisuuksista yleisellä tasolla ja perehdytystä niihin, säännöllistä tietojen vaihtoa esimerkiksi koulutuksissa ja pääsyvaatimuksissa tapahtuvista muutoksista, aktiivista AMK:n rekrytointitoimintaa sekä AMK-opintoihin tunnustettavissa olevia opintojaksoja. Yhteistyöhön liittyvissä vastauksissa tuotiin esille, että vasta rakentumassa olevat yhteistyömallit, jotka eivät vielä kata kaikkia koulutusaloja, tuntuvat epäselviltä ja jopa eriarvoisilta. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen sekä suoraan hyväksilukemiseen toivottaisiin myös selkeämpiä sääntöjä.

Ammattikorkeakoulujen kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyy jossain määrin myös kolmansia osapuolia. Yleisimmin tällaisia ovat alueen muut ammatilliset oppilaitokset, lukiot, ohjaamot ja muut TE-palvelut, hankeverkostot, erilaiset yhteistyöyritykset sekä alueelliset kehittämissyhtiöt.

Kuvio 14 AMK-yhteistyön kolmannet osapuolet.

2.5 Vastajien yleiset kommentit

Ammatillisen koulutuksen järjestäjille suunnatun kartoituskyselyn lopussa tiedusteltiin vastaajien yleisiä kommentteja ammatillisen toisen asteen ja ammattikorkeakoulun välisestä siirtymävaiheesta, siirtymävaihetta tukevista opinnoista, ohjauksesta sekä koulutusasteiden välisestä yhteistyöstä. Useammassa vastauksessa kiiteltiin aiheen tutkimista, ja vastaajat pitivät asiaa tärkeänä. Asenne on kiinnostunut ja innostunut, mutta samalla myönnetään, että siirtymävaiheen tukemiseen liittyvissä toiminnoissa on paljon kehitettävää. Saadun palautteen perusteella kyselyllä saavutettiin myös sille asetettu ohjauksellinen tavoite; vastaajat kertoivat kyselyn muun muassa herättäneen tarpeen tarkentaa siirtymävaiheen ohjausta ja antaneen ideoita siirtymävaihetta tukevien opintojen suunnitteluun.

Kartoituskyselyyn vastanneet ammatillisen koulutuksen järjestäjät pitivät etenkin ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen välistä yhteistyötä ja sen lisäämistä ensiarvoisen tärkeinä tekijöinä, jotka sujuvoittavat siirtymävaihetta ja luovat mahdollisuudet joustaville ja osaa-misperustaisille opintopoluille. Useat vastaajat toivatkin esille, että yhteistyötä ammattikorkeakoulujen kanssa ollaan käynnistämässä. Yhteistyön määrä ja laatu kuitenkin vaihtelevat koulutuksen järjestäjien organisaatioiden sisällä koulutusaloittain: joillakin aloilla on yhteistyötä

runsaastikin, ja toisilla ei välttämättä ollenkaan. Ammattikorkeakoulujen kanssa tehtävän yhteistyön toivottaisiin olevan nykyistä paremmin organisoitua, jatkuvampaa ja järjestelmällisempää.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät toivovat siirtymävaiheeseen nykyistä kattavampaa, selkeämpää ja yhdenmukaisempaa aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. AHOT-menettelyn mahdollisuuksia pidetään laajoina, mutta niiden täysipainoinen hyödyntäminen edellyttää nykyistä syvällisempää yhteistyötä, kaikille osapuolille selkeitä ohjeistuksia ja asennemuutoksia. Ammatillisen koulutuksen kentän näkökulmasta ammatillisiin tutkintoihin voidaan sisällyttää hyvinkin laajalti ammattikorkeakoulutasolla suoritettuja opintoja. Sen sijaan ammatillisella toisella asteella kertyneen osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen osaksi ammattikorkeakoulututkintoa näyttäytyy paljon haastavampana. Vastauksissa tuodaan esille jopa toivomus valtakunnallisten ohjeistusten käyttöönottamisesta aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen suhteen, kun opiskelija siirtyy ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun. Ammatillisen koulutuksen toimijoiden näkökulmasta on kovin epäselvää, että nykytilanteessa jokainen ammattikorkeakoulu päättää AHOT-periaatteistaan itse ja periaatteita noudatetaan vaihtelevasti myös saman ammattikorkeakoulun eri koulutusalojen välillä. Tämä heijastuu haasteina ohjattaessa opiskelijoita jatko-opintoihin.

Kyselyn vastauksista nousee esille myös tarve yhdenmukaistaa ammatillisen toisen asteen tutkintojen ja ammattikorkeakoulututkintojen keskenään yhteneviä ja jopa osittain päällekkäisiä sisältöjä ja tarkentaa niitä koskevaa työnjakoa. Vastuun jakaminen vähentäisi päällekkäisten opintojen suorittamista eri koulutusasteilla ja edistäisi myös koulutuksen osaamisperustaisuutta. Muutama vastaaja toivoi erikseen, että siirtymävaihetta tukevin opintoina tarjottaisiin enemmän opiskeluvalmiuksia parantavia ja luonteeltaan valmentavia opintoja esimerkiksi matemaattis-luonnontieteellisissä aineissa, äidinkielessä, toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraisissa kielissä. Yleisemmällä tasolla opiskelijoiden kerrottiin olevan kiinnostuneita AMK-opintojen tekemisestä jo toisen asteen opintojen aikana.

Tulevalta reformilta toivotaan, että ammatillisen toisen asteen opiskelijoiden asemaa korkeakoulujen opiskelijavalinnassa parannettaisiin. Pääsyn jatko-opintoihin tulee säilyä tasavertaisena lukion suorittaneiden hakijoiden kanssa. Yksi kartoituskyselyn vastaajista ehdottaa ammatillisen tutkinnon suorittaneille omia hakukiintiöitä korkeakoulujen opiskelijavalintoihin.

Sujuvien väylien rakentamista pidetään tärkeänä osana uraohjausta ja osaamisperusteisuutta. Opiskelijoiden siirtymävaiheen ohjaamiseen kaivattaisiinkin nykyistä enemmän sekä koulutusta että rahoitusta. Rahoituksen osalta todetaan, että ammattikorkeakoulutasoisten opintojen suorittaminen jo ammatillisen toisen asteen opintojen aikana vaatii paljon ohjausta myös ammatillisen oppilaitoksen opettajilta, mikä on aina myös kustannuskysymys. Yksilöllisiin polkuihin kannustetaan ja mieluusti myös pyritään, mutta ongelmia käytännön toiminnassa aiheuttavat yksilöllisten polkujen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset. Varsinkin ammatillisen koulutuksen huomattavasti tiukentuneessa taloudellisessa tilanteessa kustannusten punnitsemiselta on vaikea välttyä. Eräs vastaaja tarkasteli vastauksessaan tulevaisuutta todeten, että ammattikorkeakoulujen kanssa tehtävä yhteistyö ja siirtymien sujuvoittamiseen liittyvien vastuiden jakaminen voisi poikia toimijoille myös kustannussäästöjä.

3 KYSELYN TULOKSET: AMMATTIKORKEAKOULUT

3.1 Kyselyyn vastanneet ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakouluille suunnattu kartoituskysely järjestettiin 1.2.–1.3.2017 Webropol-kyselyinä. Kohdejoukoksi valittiin kaikki Suomessa toimivat ammattikorkeakoulut, eli 23 opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimivaa osakeyhtiömuotoista ammattikorkeakoulua, sisäministeriön alaisuudessa toimiva Poliisiammattikorkeakoulu ja Ahvenanmaan Högskolan på Åland. Kartoituskysely toimitettiin näin ollen yhteensä 25 ammattikorkeakoululle.

Ammattikorkeakouluille suunnattuun kartoituskyselyyn saatiin kaikkiaan 20 vastausta. Vastausprosentti oli siten 80, jota voidaan pitää varsin hyvänä. Kyselyn alkuperäiseksi toteutusajaksi oli ilmoitettu 1.–26.2.2017, mutta kysely avattiin pyynnöstä uudelleen vielä 1.3.2017 päivän ajaksi yhden lisävastauksen saamiseksi.

Vastaajista kahden ammattikorkeakoulun pääasiallinen opetuskieli on ruotsi ja muiden suomi. Saadut vastaukset kattavat kaikki koulutusalat siten, että eniten tutkinto-opetusta tarjotaan sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla (n = 18) ja vähiten turvallisuusalalla (n = 2). Vastaajista ainoastaan Poliisiammattikorkeakoulu tarjoaa tutkinto-opetusta vain yhdellä koulutusallalla. Muut vastaajat tarjoavat tutkinto-opetusta kahdella tai useammalla koulutusallalla.

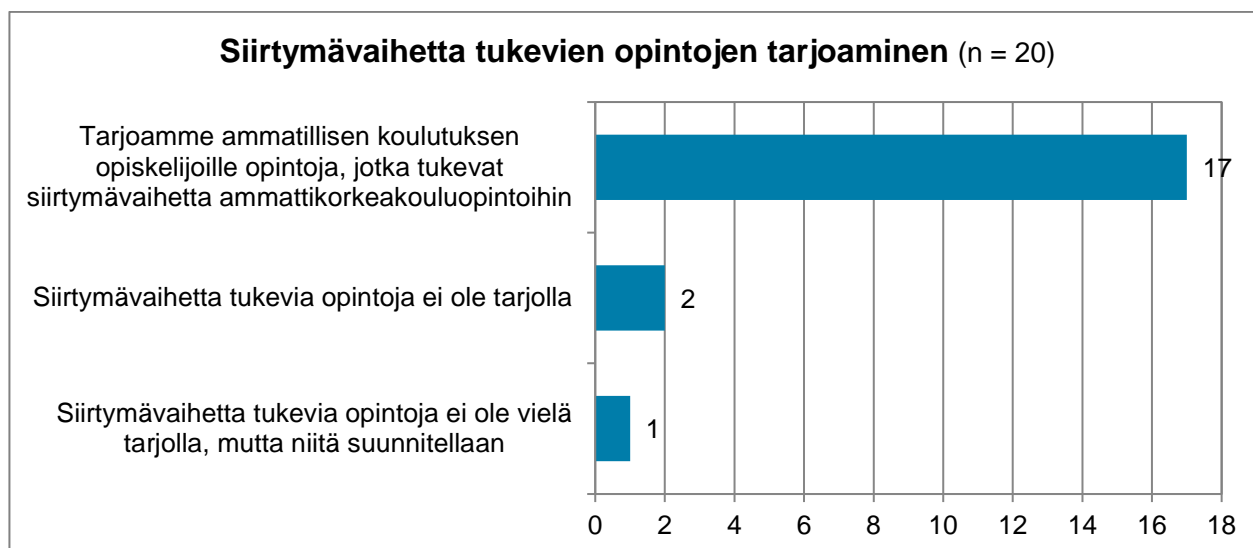
Kuvio 15 Kyselyyn vastanneiden ammattikorkeakoulujen koulutusalat.

3.2 Siirtymävaihetta tukevat opinnot

Kyselyssä ammatillisen toisen asteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymävaihetta tukevista opinnoista käytettiin nimitystä ”väyläopinnot”.

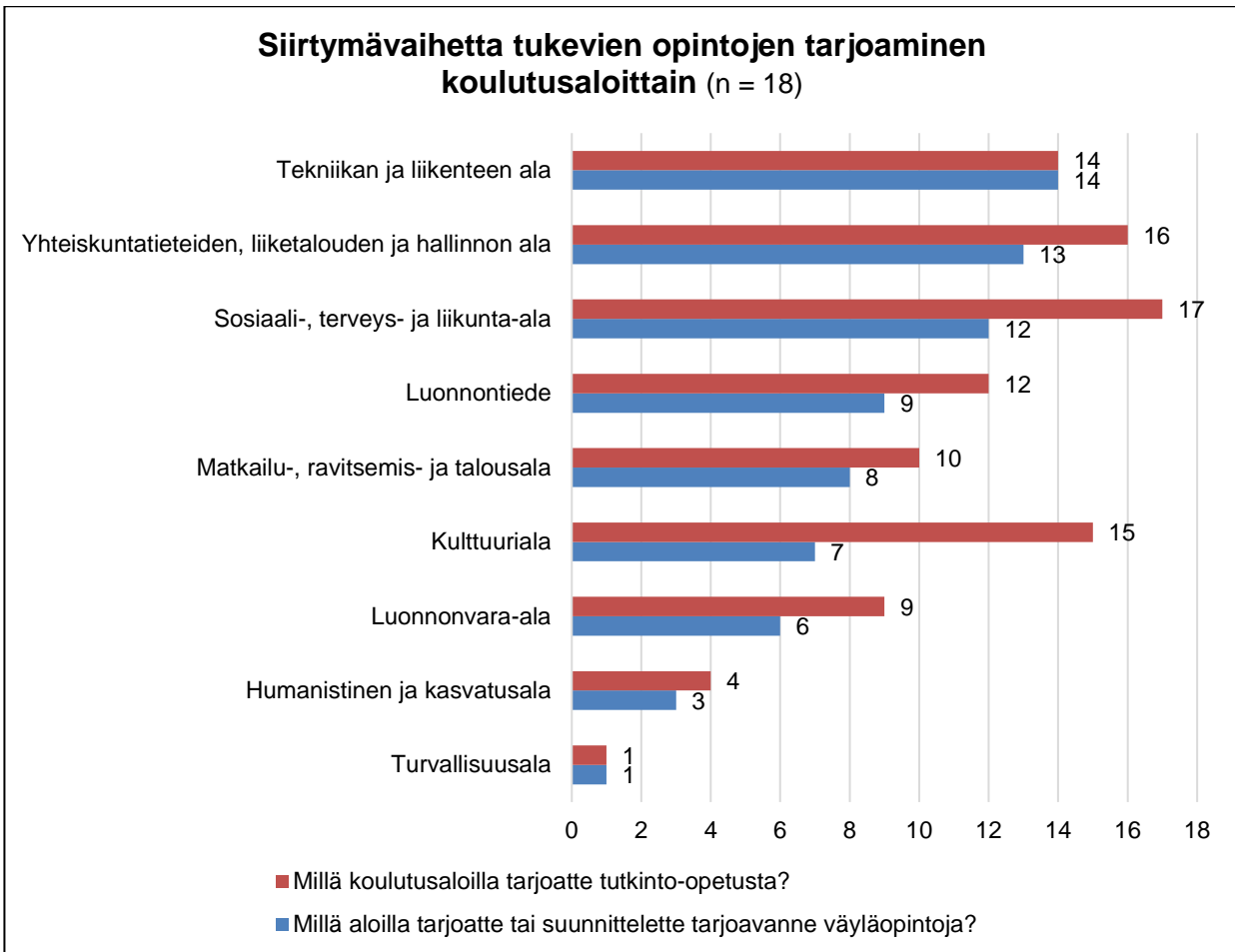
3.2.1 Siirtymävaihetta tukevien opintojen tarjoaminen

Kyselyyn vastanneista ammattikorkeakouluista selvä enemmistö eli 17 (85 %) ilmoittaa tarjoavansa ammatillisen toisen asteen opiskelijoille ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymävaihetta tukevia opintoja. Yksi vastaaja ei vielä tarjoa siirtymävaihetta tukevia opintoja, mutta suunnittelee niitä. Kaksi vastaaja ei tarjoa eikä myöskään suunnittele siirtymävaihetta tukevia opintoja.

Kuvio 16 Siirtymävaihetta tukevien opintojen tarjoaminen ammattikorkeakouluissa.

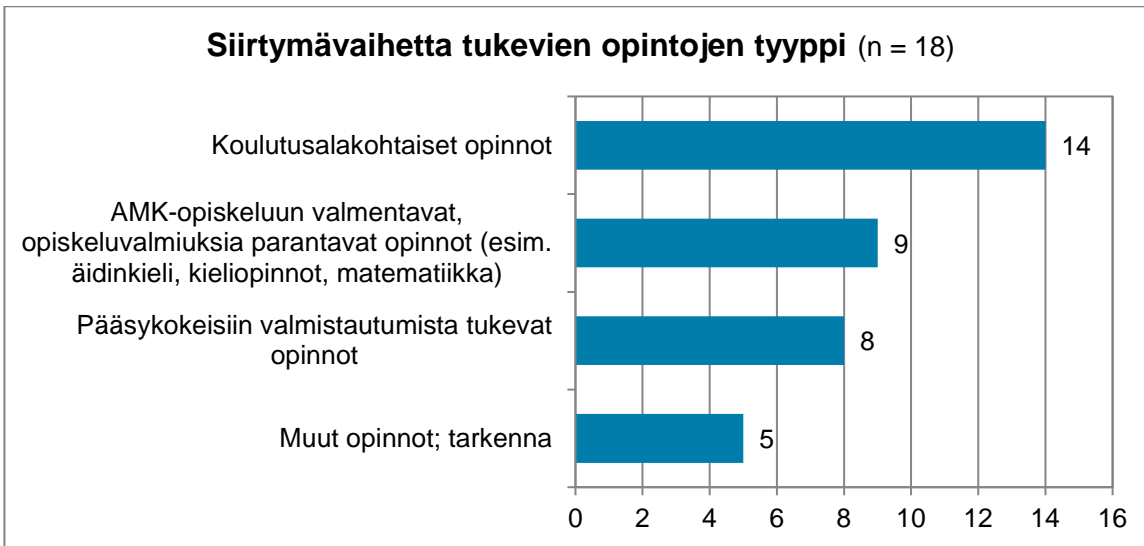
Vastaajien yleisimmistä koulutusaloista hiukan poiketen siirtymävaihetta tukevia opintoja tarjotaan eniten tekniikan ja liikenteen alalla (n = 14) sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla (n = 13). Siirtymävaihetta tukevia opintoja tarjotaan vasta kolmanneksi eniten koulutusaloista yleisimmällä eli sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla (n = 12). Koulutusaloista muutoin yleisellä kulttuurialalla tarjotaan siirtymävaihetta tukevia opintoja vain seitsemässä ammattikorkeakoulussa. Siirtymävaihetta tukevien opintojen tarjoaminen suhteessa tutkinto-opetuksen tarjoamiseen koulutusaloittain on havainnollistettu kuviossa 18, johon on taulukoitu vain ne ammattikorkeakoulut, jotka ovat ilmoittaneet tarjoavansa tai suunnittelevansa opintoja siirtymävaiheen tueksi. Koulutusalan yleisyys ei näin ollen automaattisesti tarkoita sitä, että alalla tarjottaisiin runsaasti siirtymävaihetta tukevia opintoja, toisin kuin ammatillisen toisen asteen koulutuksen puolella.

Kuvio 17 Siirtymävaihetta tukevien opintojen tarjoaminen koulutusaloittain suhteessa tutkinto-opetuksen tarjoamiseen koulutusaloittain. Kaaviossa on huomioitu vain ne ammattikorkeakoulut, jotka ovat ilmoittaneet tarjoavansa tai suunnittelevansa siirtymävaihetta tukevia opintoja.

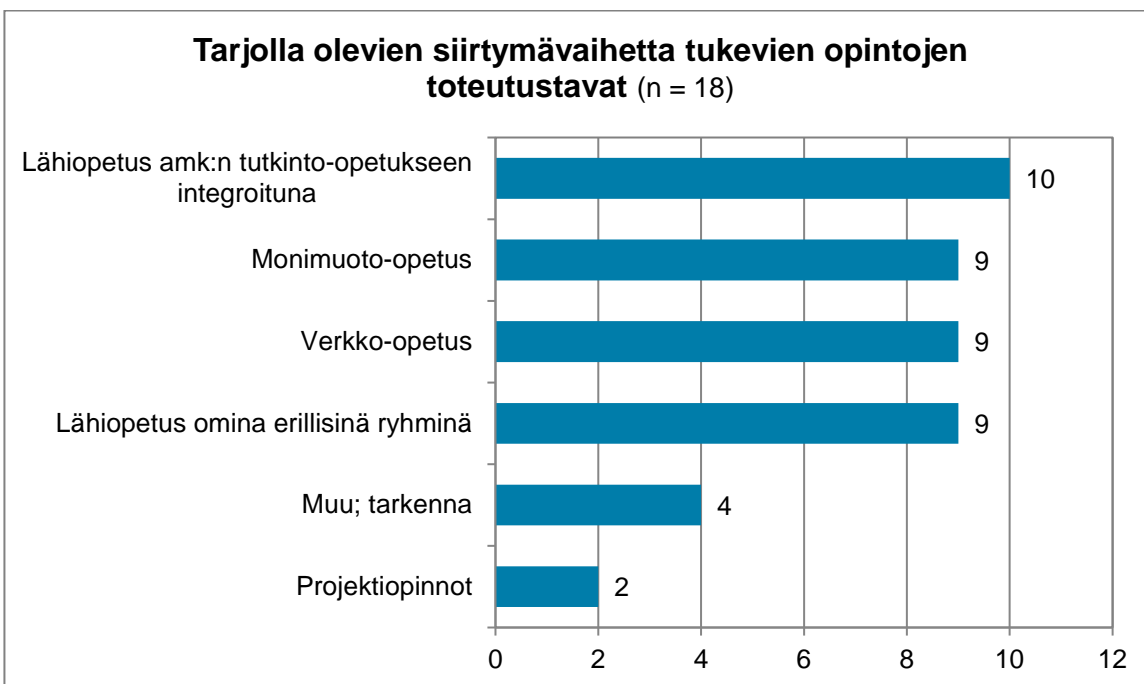
3.2.2 Opintojen järjestämistavat

Siirtymävaihetta tukevia opintoja järjestetään yleisimmin koulutusaloittain opintoina, jotka kuuluvat ammattikorkeakoulututkintoihin ja syventävät opiskelijan ammatillista osaamista. Lisäksi tarjolla on myös opiskelunvalmiuksia korkeakoulussa parantavia opintoja esimerkiksi äidinkielen, kielien ja matematiikan sekä pääsykokeisiin valmistautumista tukevia opintoja. Muita siirtymävaiheen tukevien opintojen sisältöjä ovat ydinosaamiseen liittyvät opinnot esimerkiksi tutkimusmenetelmissä, projektiosaamisessa ja digiopiskelukyvyissä sekä jatko-opintoihin tutustumisessa. Yksi vastaajista kertoo, että ammatillisen toisen asteen opiskelijoille tarjottavia ammattikorkeakoulun opintopaketteja opetetaan yhteisesti toisen asteen yhteistyöoppilaitosten opettajien kanssa.

Kuvio 18 Ammattikorkeakoulujen tarjoamien siirtymävaihetta tukevien opintojen tyypit.

Ammattikorkeakoulujen tarjoamat siirtymävaihetta tukevat opinnot toteutetaan yleisimmin lähiopetuksena tutkinto-opetukseen integroituna. Lähes yhtä yleisiä tapoja ovat myös monimuoto-opetus, verkko-opetus sekä omat erilliset lähiopetusryhmät. Kaksi vastaajaa ilmoittaa muina toteutustapoina opetuksen avoimen AMK:n ryhmissä. Yksi vastaajista kertoo AMK+ -näytöistä, joiden avulla opiskelijat voivat osoittaa kulloisellakin opintojaksolla vaadittavan osaamisen. Projektioptomuotoisia siirtymävaihetta tukevia opintoja tarjoaa kaksi ammattikorkeakoulua.

Kuvio 19 Siirtymävaihetta tukevien opintojen toteutustavat ammattikorkeakouluissa.

Siirtymävaihetta tukevia opintoja tarjoavista tai suunnittelevista 18 ammattikorkeakouluista viisi ilmoittaa, että suoritettuja opintoja ei ole tilastoitu erikseen opiskelijoiden taustojen mukaan eikä tarkkoja volyymitietoja siten ole saatavilla. Kaksi vastaajaa kertoo siirtymävaiheen opin-
toina suoritettavan vuosittain noin 100 opintopistettä, yksi noin 200 op, kaksi 300, kaksi 400 ja
yksi jopa yli 1 100. Kaksi mainitsee suoritusten olevan yksittäisten opiskelijoiden yksittäisiä
opintopaketteja. Suoritettujen siirtymävaiheen opintojen laajuudet ovat siis sekä kokonaisuutena
että opiskelija- ja opintopaketoitaisesti hyvin vaihtelevia.

Vastaajista 16 arvioi tarjoamiensa siirtymävaihetta tukevien opintojen volyymien kasvavan tule-
vina vuosina ja vain kaksi arvioi suoritusten ja opiskelijoiden määrien pysyvän samana. Kolme
vastaajaa kertoo vasta käynnistymässä olevista toimintamalleista ja/tai piloteista, joiden opis-
kelija- tai opintopistemääriä ei vielä tässä vaiheessa pystytä arvioimaan.

Opiskeluvalmiuksia toivottaisiin parannettavan eniten suomen kielessä, kirjallisessa viestin-
näissä, raportointitaidoissa ja akateemisen kirjoittamisen valmiuksissa – näistä jonkin osa-alu-
een nostaa esille 70 % kyselyn vastaajista (14/20). Toiseksi eniten kohennusta kaivataan ma-
temaattisiin valmiuksiin (9 vastaajaa) ja kolmanneksi eniten ruotsin kielen osaamiseen (7 vas-
taajaa). Ruotsin osalta vastauksissa pohditaan niin ammatillista perustutkintoa opiskelevien
asenteita, osaamisvaatimuksien riittävää tasoa ammatillisella toisella asteella kuin myös pe-
rusopetuksenkin vastuuta opiskelijoiden riittävästä ruotsin kielen osaamisesta.

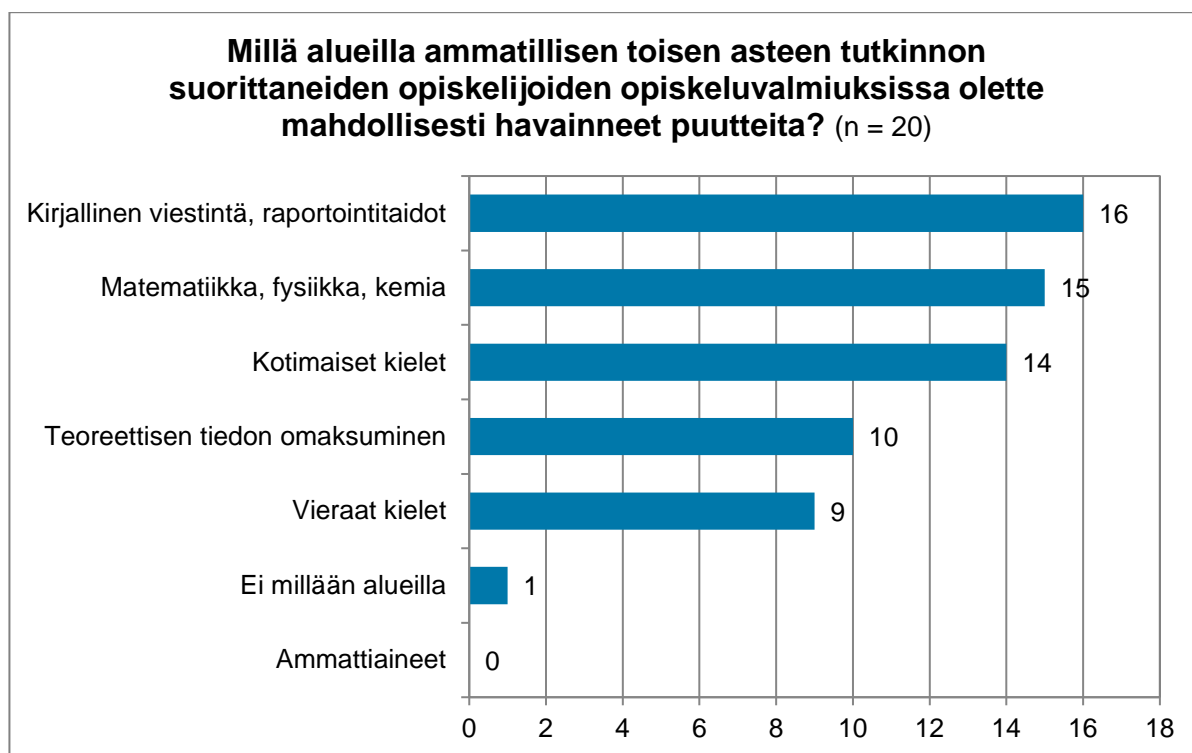
Muita esille nostettuja kehittämiskohteita ovat opiskelijoiden yleinen tietoisuus ammattikorkea-
kouluopiskelun vaatimuksista, kyky itsenäiseen työskentelyyn ja vastuun ottamiseen omista
opinnoista sekä ajankäytön hallinnan ja oppimaan oppimisen taidot (6 vastaajaa). Myös teo-
reettisen tiedon omaksumiseen (4 vastaajaa) ja verkko-opiskeluvalmiuksiin (3 vastaajaa) toi-
votaan kiinnitettävän enemmän huomiota.

3.2.3 Opinnoista tiedottaminen ja opiskeluvalmiudet

Ammatillisen toisen asteen opiskelijat saavat tietoa siirtymävaiheen tueksi tarjottavista opin-
noista 12 ammattikorkeakoulusta. Viisi ammattikorkeakoulua informoi siirtymävaiheen opin-
noista muiden tiedotustoimenpiteiden yhteydessä, mutta ei erikseen. Yksi ammattikorkeakoulu
ei tiedota siirtymävaiheen opinnoista opiskelijoita vielä lainkaan. Näin ollen valtaosa kyselyyn
vastanneista, siirtymävaihetta tukevia opintoja tarjoavista ammattikorkeakouluista kertoo tar-
joamistaan opinnoista toisen asteen opiskelijoille vähintään muun tiedottamisen yhteydessä.

Ammatilliselta toiselta asteelta ammattikorkeakouluun jatkaneiden opiskeluvalmiuksissa on havaittu eniten puutteita kirjallisessa viestinnässä ja raportointitaidoissa. Niitä on pitänyt puutteellisina 80 % kyselyyn vastanneista ammattikorkeakouluista. Myös ammatillisen tutkinnon suorittaneiden opiskelijoiden matemaattis-luonnontieteellisten aineiden hallinnassa (75 %), kotimaisten kielten osaamisessa (70 %) ja teoreettisen tiedon omaksumisessa (50 %) olisi korkeakouluopintojen sujumista ajatellen parannettavaa.

Opiskeluvalmiuksiin liittyvään kysymykseen saaduissa tarkentavissa vastauksissa on tuotu esille varsinkin ruotsin kieleen, verkko-opiskelutaitoihin, itseohjautuvuuteen ja matematiikkaan liittyvät haasteet. Matematiikan osaamisen tärkeys korostuu erityisesti teknisillä aloilla. Toisaalta vastauksissa tuodaan esille myös se, että opiskelijoita ei erotella taustan perusteella, joten erot ammatillisen tutkinnon ja lukion suorittaneiden välillä eivät välttämättä nouse kovin vahvasti esiin. Erot ovat myös hyvin alakohtaisia – esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla ammatillisen tutkinnon hyvin arvosanoin suorittaneet opiskelijat menestyvät opinnoissaan hyvin myös ammattikorkeakoulussa. Vastaajat toivat esille myös sen, että lukionkin käyneillä opiskelijoilla voi olla opiskeluvalmiuksissaan vastaavia puutteita.

Kuvio 20 Ammatillisen toisen asteen tutkinnon suorittaneiden opiskeluvalmiuksissa havaitut puutteet ammattikorkeakoulujen näkökulmasta.

3.3 Siirtymävaiheen opintoja verkon kautta

Ammattikorkeakouluille tehdyn kyselyn yhteydessä oli erillinen rinnakkaiskysely verkko-opintoina tarjottavista siirtymävaiheen opinnoista. Pääkyselyn tavoin tässäkin kyselyssä siirtymävaihetta tukevista opinnoista käytettiin väyläopinnot-käsitettä, mutta raportissa käytetään yleisempää käsitettä ”siirtymävaihetta tukevat opinnot”. Verkko-opinnoilla tarkoitettiin kyselyssä pääasiassa tietoverkkojen välityksellä tapahtuvaa opetusta ja opintoja, ajan ja paikan suhteen joustavasti toteutuvia opintoja.

Verkko-opintoja koskevaan kyselyyn saatiin vastaukset 17 ammattikorkeakoululta. Pääkyselyyn vastanneista kolme jätti siis vastaamatta verkko-opintoja koskevaan kyselyyn. Pääkyselyyn vastaamisen jälkeen verkko-opintoja koskevaan kyselyyn ohjattiin automaattisesti 20 sekunnin kuluttua, mutta pääkyselyn päätössivun yhteydessä oli myös suora linkki, jonka kautta pääsi nopeammin vastaamaan verkko-opintoja koskevaan kyselyyn. Siirtymävaihetta tukevat opinnot verkko-opintoina -kyselyn vastausprosentti on 68 %.

3.3.1 Verkko-opintojen tarjoaminen

Tulosten mukaan yhdeksän ammattikorkeakoulua on tarjonnut siirtymävaihetta tukevia opintoja verkon kautta ja kahdeksan ei ole sitä tehnyt. Syynä verkkotarjonnan puuttumiseen oli, että sopivat verkkototeutukset puuttuvat; opinnot, joille siirtymävaihetta tukevia opintototeutuksia on ollut, eivät ole verkko-opintoja; osallistujista on vajetta aiempien verkko-opintokokemusten perusteella; resursseja on vähän tai verkko-opintojen suorittaminen koetaan ilman riittävää tukea haastavaksi.

Neljässä ammattikorkeakoulussa siirtymävaihetta tukevia verkko-opintoja ollaan suunnittelemassa tai kehittämässä. Kolme muuta ammattikorkeakoulua, jotka eivät vielä ole tarjonneet siirtymävaihetta tukevia opintoja verkon kautta, arvioivat kehityksen kulkevan tähän suuntaan heilläkin.

Kaikki siirtymävaihetta tukevia opintoja verkon kautta tarjonneet ammattikorkeakoulut aikovat tarjota opintoja jatkossakin verkon kautta.

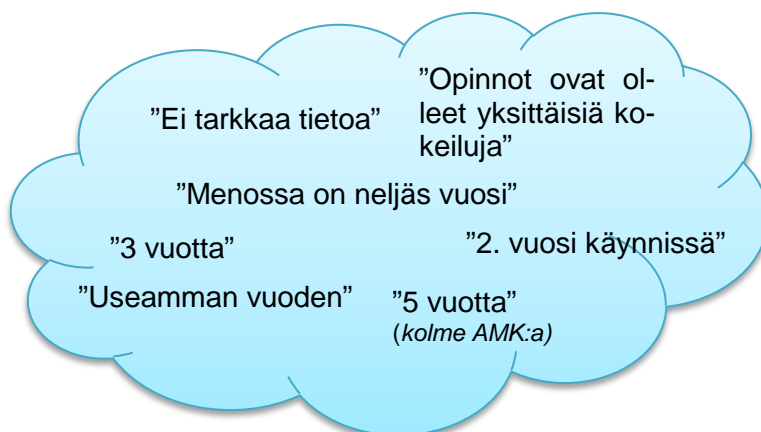
Pääsääntöisesti verkon kautta tarjottavat siirtymävaihetta tulevat opinnot ovat olleet avoimen ammattikorkeakoulun opintoja. Yksi ammattikorkeakoulu ilmoittaa, että verkko-opintoina tarjot-

tavat siirtymävaihetta tukevat opinnot ovat olleet pääosin muita kuin avoimen ammattikorkeakoulun opintoja, toinen kertoo osan opinnoista olleen avoimen ammattikorkeakoulun opintoja ja osan hankkeen kautta tarjottuja ja suunniteltuja opintojaksoja. Muut verkon kautta siirtymävaihetta tukevia opintoja tarjonneet ammattikorkeakoulut (7 kpl) ilmoittavat opintojen olleen osa avoimen ammattikorkeakoulun opintoja.

Kyselyssä tiedusteltiin myös opintojen maksuttomuudesta toisen asteen oppilaitokselle tai opiskelijalle. Viisi ammattikorkeakoulua on tarjonnut verkko-opintoina suoritettavat siirtymävaihetta tukevat opinnot toisen asteen oppilaitoksille ja opiskelijoille maksutta. Hankkeiden tai yhteistyömallien kautta sovitut siirtymävaihetta tukevat opinnot on myös tarjottu kuluitta toisen asteen oppilaitokselle ja opiskelijalle (kolme ammattikorkeakoulua). Neljä ammattikorkeakoulua perii opiskelijalta avoimen ammattikorkeakoulun opinnoista normaalin avoimen ammattikorkeakoulun opintomaksun (10 tai 15 euroa opintopisteeltä). Yhden ammattikorkeakoulun mukaan toisen asteen oppilaitos todennäköisesti maksaa opiskelijan opintomaksun, mikäli opiskelija saa opinnot suoritettua.

3.3.2 Opiskelijamäärät

Vastaukset siihen, miten kauan siirtymävaihetta tukevia opintoja on tarjottu verkon kautta, vaihtelevat välillä ei tarkkaa tietoa – 5 vuotta – useamman vuoden. Kolme ammattikorkeakoulua on tarjonnut opintoja viiden vuoden ajan, yhdellä on ollut yksittäisiä kokeiluja, yksi kertoi tarjonneensa tiettyä opintoa useamman vuoden ja muut ovat tarjonneet opintoja 2–4 vuotta.

Kuvio 21 Kuinka kauan siirtymävaihetta tukevia opintoja on tarjottu verkon kautta – ammattikorkeakoulujen vastauksia.

Opiskelijamääriä ei myöskään osata kertoa tarkkaan. Opintojen ollessa osa avoimen ammattikorkeakoulun opintoja ei toisen asteen opiskelijoita välttämättä erotella muista avoimen am-

mattikorkeakoulun opiskelijoista. Mainintoja opiskelijamääristä ovat ”yhteensä alle 10”, ”vuosittain yksittäisiä, aiemmin ollut kymmeniä”, ” 59 opiskelijaa vuosina 2015–2016” sekä ”ensimmäisenä vuonna 3 opiskelijaa, jatkossa odotamme 10–20 opiskelijan ryhmää”.

Yksi ammattikorkeakoulu vastasi polkuopintojen opiskelijamäärien mukaan. Keväällä 2017 heillä on yhteensä 63 polkuopiskelijaa. Polkuopiskelijoiden joukosta ei ole eroteltu opiskelijoita, jotka olisivat jonkin toisen asteen oppilaitoksen opiskelijoita, mutta kyselyn vastaaja arvioi heidän määränsä olevan pieni. Kesäopintoihin kyseisessä ammattikorkeakoulussa osallistuu 16 toisen asteen ammatillisissa opinnoissa opiskelevaa.

Koska ammattikorkeakouluissa ei aina ole eroteltu toisen asteen opiskelijoita muista avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijoista, ei vastauksissa välttämättä myöskään osattu kertoa, mitä opintoja toisen asteen opiskelijat olivat suorittaneet. Saatujen vastausten perusteella tarjolla on ollut *ammattikorkeakouluopintoihin valmentavia opintoja, opiskelutaitoihin ja kieliin liittyviä opintoja sekä koulutusalaakohtaisia opintoja*. Ammattikorkeakouluopintoihin valmentavia opintoja ovat olleet valmentava matematiikka insinööri-, tradenomi- tai restonomiopintoihin sekä ruotsin kielen ja englannin kielen valmentavat opinnot. Opiskelutaitojen kehittämisen opintoja ja kieliopintoja ovat olleet esimerkiksi tekstinkäsittelyn ja taulukkolaskennan opinnot tai tietotekniikan perusteet, kielenhuollon ja kirjoittamisen opinnot, urasuunnittelu, opiskelu- ja työelämätaidot sekä englannin, ruotsin ja saksan kieliopinnot. Myös koulutusalaakohtaisia opintojaksoja on tarjottu, kuten logistiikka, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteet, päihdetyö, kaupan toimintaympäristö ja kilpailukeinot, markkinointioikeus ja C++. Tarjottujen opintojaksojen laajuudet ovat vaihdelleet yhden ja kuuden opintopisteen välillä. Yksi ammattikorkeakoulu tarjoaa siirtymävaihetta tukevia opintoina 60 opintopisteen laajuiset ensimmäisen vuoden tutkinto-opinnot.

3.3.3 Verkko-opintojen sisällyttäminen AMK-tutkintoon

Jos siirtymävaihetta tukevia opintoja suorittanut opiskelija hakeutuu opiskelemaan korkeakouluun, jonka opintoja hän on suorittanut, kahdeksassa ammattikorkeakoulussa opinnot hyväksytään osaksi ammattikorkeakoulututkintoa. Yhdessä ammattikorkeakoulussa avoimen ammattikorkeakoulun opinnot hyväksytään ja hankeyhteistyössä toteutetut siirtymävaihetta tukevat opinnot hyväksytään osittain.

Kyselyssä tiedusteltiin myös, hyväksytäänkö toisessa ammattikorkeakoulussa suoritettuja siirtymävaihetta tukevia opintoja osaksi oman ammattikorkeakoulun tutkintoa. Vastaukset jakautuivat kuvion 23 mukaisesti.

Kuvio 22 Ammattikorkeakoulussa suoritettujen siirtymävaihetta tukevien opintojen hyväksyminen osaksi toisessa ammattikorkeakoulussa suoritettavaa tutkintoa.

Vastauksia ("Kyllä, jos.." ja "Kyllä, jos opiskelija osoittaa..") on tarkennettu seuraavasti:

- Toisen AMK:n suoritusote ja opintojaksojen sisältökuvaukset, tarvittaessa osaaminen näytetään esimerkiksi tentillä, portfoliolla, raportilla, keskustelulla tai itsearvioinnilla.
- Osaamisen vastaavuus tarkistetaan opetussuunnitelmasta; tarvittaessa voi olla näyttö, mutta ei aina.
- Opinnot vastaavat opiskelijan suorittaman tutkinnon sisältöjä.
- Opinnot vastaavat kyseisen koulutuksen osaamisvaatimuksia.
- Opinnot sisällöiltään vastaavat meidän opetussuunnitelmamme sisältöjä.
- Osaaminen vastaa opetussuunnitelman osaamisperustaista tavoitekuvausta.

3.3.4 Kiinnostus valtakunnallisten verkko-opintojen toteutukseen

Verkkototeutuksiin liittyvän kyselyn viimeinen kysymys koskee ammattikorkeakoulujen halukkuutta tarjota verkon kautta suoritettavia siirtymävaihetta tukevia opintoja valtakunnallisesti ammatillisen toisen asteen opiskelijoille.

Kyselyyn vastanneet ammattikorkeakoulut suhtautuvat asiaan myönteisesti, joskin ajatus on uusi eikä yhtä ammattikorkeakoulua lukuun ottamatta opintoja ole vielä valtakunnallisesti tarjottu. Yhdessä ammattikorkeakoulussa on siirtymävaihetta tukevana opintoina valtakunnallisesti tarjolla ensimmäisen vuoden tutkinto-opinnot (60 op) verkko-opintoina jo tällä hetkellä.

Ehdotukseen verkko-opintojen tarjoamisesta valtakunnallisesti siirtymävaihetta tukevana opintoina annettiin seuraavia kommentteja:

- Ehdotus edellyttää resurssien lisäämistä kyseeseen tulevien kurssien opettajille. Tarjottavat opinnot voisivat olla matematiikkaa, fysiikkaa, kieliä ynnä muita sellaisia opiskelunvalmiuksia parantavia opintoja sekä alakohtaisia, tutkintojen alkuvaiheen opintojaksoja.
- Niitä opintoja, jotka ovat jo nyt verkkototeutuksena, voitaisiin tarjota valtakunnallisesti. Kaikkien opintojen tarjoaminen ei ole tässä vaiheessa mahdollista. Esimerkiksi hanke- rahoituksella mahdollistettava ylimääräinen ohjaus opintojen alussa sitä tarvitseville vähentäisi opettajien kuormitusta, toisi toisen asteen opiskelijoille mielekkyyttä ja motivaatiota opintoihin ja edesauttaisi opintojen suorittamista.
- Periaatteessa olemme valmiita tarjoamaan verkkokursseja myös valtakunnallisesti, mutta haasteena on riittävän opiskelijamäärän saaminen verkko-opintoihin. Kokemuksemme mukaan opiskelijoita on vaikea saada mukaan verkkokursseille.
- Ammattikorkeakoulu on mukana ammattikorkeakoulujen kesäopintoja tarjoavassa verkostossa. Näiden opintojen laajentaminen koskemaan ammatillisen toisen asteen opiskelijoita ei ole mahdoton ajatus. Toisen asteen opiskelijat tarvitsevat kuitenkin henkilökohtaista ohjausta sopivien opintojen valitsemisessa.
- Harkinnassa on, että tarjoaisimme yhtä verkko-opintojaksoa kokeiluna valtakunnallisesti kaikille ammatillisten oppilaitosten opiskelijoille.
- Kaikkien alojen opintoja
- [...] Ehdotus vaatii tarkennusta ja keskustelua tutkinto-ohjelmien kanssa.

Lisäksi vastauksissa tuli esiin, että kaksi ammattikorkeakoulua ja yksi ammatillisen koulutuksen järjestäjä tekevät yhteistyötä käynnistääkseen valtakunnallisen verkko-opiston vuonna 2017.

3.4 Siirtymävaiheen ohjaus

3.4.1 Siirtymävaiheen ohjauksen tarjoaminen ja toteuttamistavat

Kolme neljästä kyselyyn vastanneesta ammattikorkeakoulusta tarjoaa ammatillisen toisen asteen opiskelijoille ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymää tukevaa ohjausta. Loput viisi ammattikorkeakoulua eivät tarjoa erillistä ohjausta ammatillisen koulutuksen ja AMK:n välisen siirtymävaiheen tueksi.

Ohjausta tarjotaan yleisimmin tutustumiskäynteinä ammattikorkeakouluun (80 % siirtymävaiheen ohjausta tarjoavista ammattikorkeakouluista) sekä sähköpostitse annettavana ohjauksena (noin 73%). Yli puolet siirtymävaiheen ohjausta tarjoavista ammattikorkeakouluista järjestää tapaamisia ja ohjauskeskusteluja opinto-ohjaajien kanssa, ja lähes puolet tarjoaa ohjauskeskustelua ryhmäohjaajan, opiskelijavastaavan tai muun vastuuhenkilön kanssa. Viisi vastaajaa kertoo tarjoavansa ohjauspalveluita internetissä. Muiksi ohjaustavoiksi ammattikorkeakoulut kertovat avoimen AMK:n työntekijöiden antaman ohjauksen, sosiaalisen median käytön ohjauksen välineenä, vertaistutoroinnin, väyläopintojen koordinaattorin kanssa järjestettävät tapaamiset, ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaajien briiffaamisen, ammattikorkeakoulun opinto-ohjaajien pitämät alakohtaiset infotilaisuudet ammattiopistolla sekä tiedottamisen verkkosivuilla.

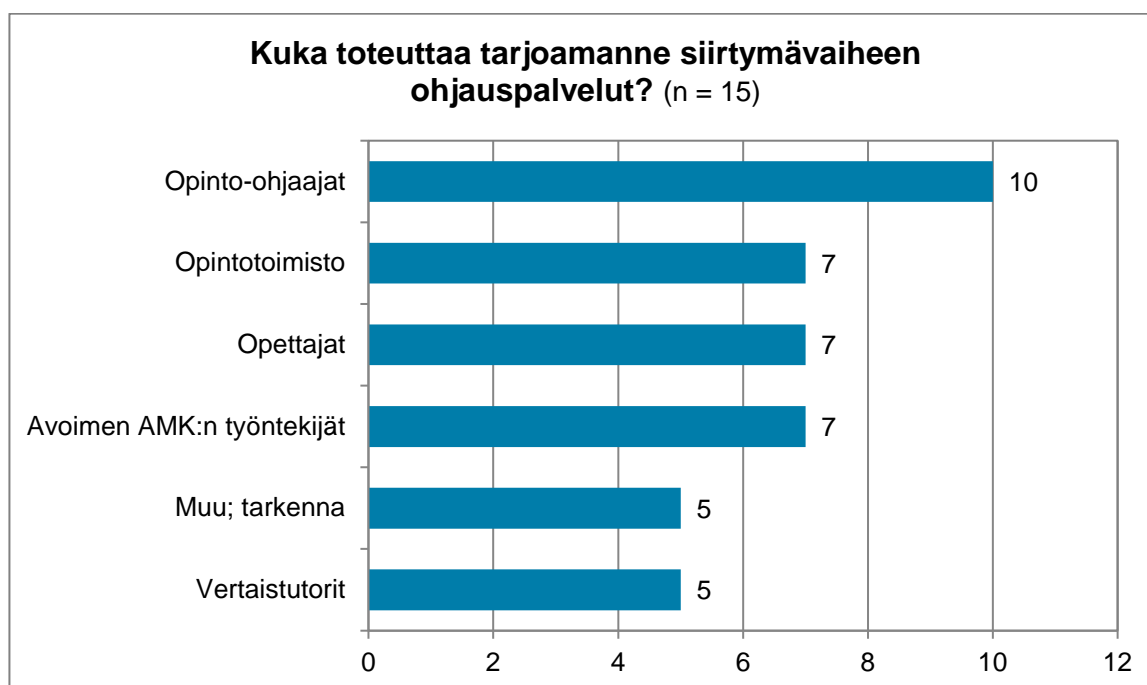

Kuvio 23 Siirtymävaiheen ohjauksen järjestämistavat ammattikorkeakouluissa.

Suurimmassa osassa (67 %) ammattikorkeakouluista, jotka tarjoavat ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymää tukevaa ohjausta, ohjauspalveluiden toteuttamisesta ovat vastuussa opinto-ohjaajat. Noin puolella vastaajista ohjausta tarjoavat myös opintotoimisto, opettajat ja avoimen AMK:n työntekijät. Yksi vastaajista tarkentaa, että opettajista ohjauspalveluita tarjoavat ryhmäohjaajat. Viidessä ammattikorkeakoulussa on käytössä vertaistutor-järjestely myös toisen asteen opiskelijoiden ohjaamisessa.

Tarkentavissa vastauksissa yksi ammattikorkeakoulu kertoo tarjoavansa ohjauspalveluita yhteistyössä toisen asteen kanssa. Kahdessa ammattikorkeakoulussa ohjaukseen osallistuu hakijapalvelut, tosin näistä toisessa yhteistyössä markkinointipalveluiden kanssa siten, että ohjausta tarjoaa kulloiseenkin tilanteeseen soveltuva henkilöstö. Yhdessä ammattikorkeakoulussa on erillinen suunnittelija, joka vastaa erillishaun ja tulevien opiskelijoiden ohjauksesta.

Eräässä avoimessa vastauksessa korostetaan ammattikorkeakoulun ja ammatillisen toisen asteen välisen yhteistyön tärkeyttä ohjauksen toteuttamisessa. Kun opiskelija on vielä ammatillisen toisen asteen opiskelijana, tulisi ohjaus toteuttaa tiiviissä yhteistyössä korkea-asteen kanssa, vaikka ohjauksen päävastuu olisikin vielä toisen asteen opinto-ohjaajilla. Vastaaja painottaa, että opiskelija ei tarvitse välttämättä erikseen ohjausta kahdelta suunnalta, jos toimijoiden välinen yhteistyö toimii hyvin.

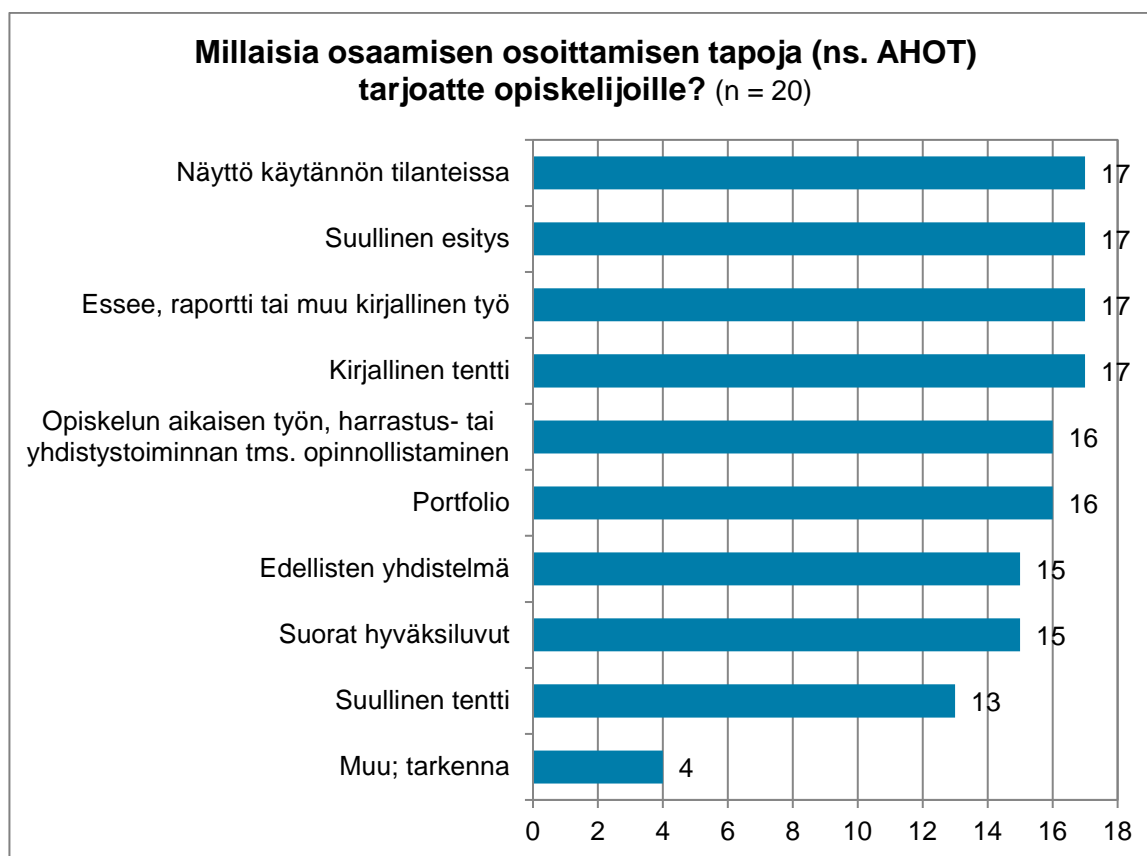

Kuvio 24 Ohjauspalveluiden toteuttajat ammattikorkeakouluissa.

3.4.2 Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytänteet

Kyselyyn vastanneista kahdestakymmenestä ammattikorkeakoulusta 17 eli 85 % mahdollistaa opiskelijoiden aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen (AHOT) näytöillä käytännön tilanteissa, suullisilla esityksillä, kirjallisilla tenteillä sekä esseillä, raporteilla tai muilla kirjallisilla töillä. Lähes yhtä yleisiä tapoja ovat opiskelun aikaisen työn, harrastus- tai yhdistystoiminnan tai muun sellaisen opinnollistaminen sekä portfoliot (16 vastaajaa molemmissa) sekä suorat hyväksiluvut ja erilaisten AHOT-tapojen yhdistelmät (15 vastaajaa). Suullisia tenttejä käyttää 13 kyselyyn vastannutta ammattikorkeakoulua.

Muita AHOT-tapoja, joista yksi ammattikorkeakoulu kertoo tarkentavassa vastauksessaan, ovat erilliset näyttöpäivät pilotteina. Vastaaja pyrkii ottamaan näyttöpäivät aktiiviseen käyttöön nimenomaan ammatilliselta toiselta asteelta tuleville opiskelijoille, mutta toki myös muille. Yksi vastaajista lisää AHOT-tapoihin myös vapaaehtoistyön opinnollistamisen, kun taas toinen vastaaja kertoo, että kaikki hankitun osaamisen näyttötavat ovat käytössä, ja niistä valitaan aina tapauskohtaisesti sopivin. Neljäs tarkentavan vastauksen antanut ammattikorkeakoulu kertoo, että pääsääntöisesti suoria hyväksilukuja ei tehdä, vaan osaamisen osoittamiseen käytetään erilaisia näyttöjä.

Kuvio 25 Ammattikorkeakoulujen käyttämät aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen (AHOT) ratkaisut.

Yli puolet (11/20) kyselyyn vastanneista ammattikorkeakouluista kertoo, että AHOT-käytännöissä on jossain määrin alakohtaisia eroja tai poikkeavuuksia. Myöntävästi kysymykseen vastaa viisi ammattikorkeakoulua, ja lopuilla neljällä ei ole ilmennyt AHOT-käytännöissä koulutus-alakohtaisia eroja.

AHOT-käytännöitä koskevassa avoimessa kysymyksessä 11 ammattikorkeakoulua tarkentaa vielä aiempia vastauksiaan. Näistä viisi ilmoittaa sosiaali- ja terveysalan, jolla AHOTointia tehdään ilmeisen runsaasti suhteessa muihin koulutusaloihin – tosin mainiten, että alan opintoihin vaikuttaa myös lainsäädäntö. Vastauksissa mainitaan myös merenkulkualan pätevyyskirjalla tehtävä AHOTointi sekä liiketalouden koulutuksessa käytettävät näyttökokeet muun muassa kirjanpidossa, markkinoinnissa ja yrittäjyydessä.

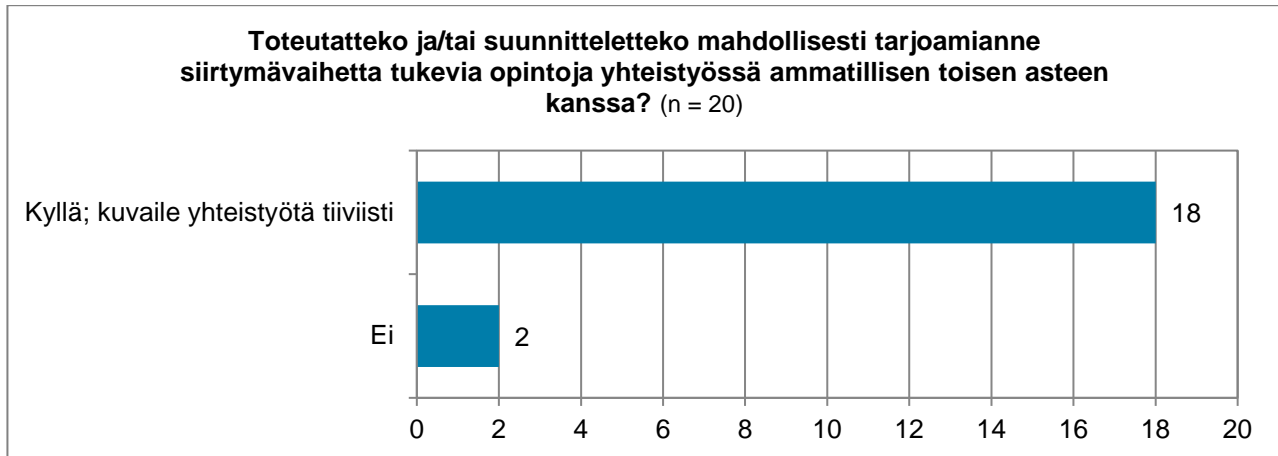
Koulutusalojen erilaisista luonteista johtuen AHOT-menettelyn tavat tai painotukset voivat jossain määrin poiketa toisistaan. Kuusi ammattikorkeakoulua kertoo, että käytössä on AMK-tasolla yhteiset AHOT-perusperiaatteet, -linjaukset tai -käsikirja, jotka ohjaavat AHOT-menettelyä kaikilla koulutusaloilla. Käytännössä ohjeen soveltajat usein tulkitsevat ohjeistuksia jokainen hiukan eri tavoin, mutta yhteiset linjaukset asettavat kuitenkin heidän tulkinnoilleen tietyt reunaehdot.

Yksi ammattikorkeakouluista kertoo juuri käynnissä olevasta AHOT-ohjeistuksen uudistamisprosessista. Uudistamista toteuttaa monialainen työryhmä, jotta peruskäytännöt olisivat kaikille yhteisiä. Samalla sovitaan opinnollistamiseen liittyvistä yhteisistä käytännöistä. Uudistuksessa kiinnitetään erityistä huomioita prosessien kehittämiseen ja selkeyttämiseen.

3.5 Siirtymävaiheeseen liittyvä yhteistyö ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa

Kartoituskyselyyn vastanneista ammattikorkeakouluista valtaosa eli 90 % toteuttaa tai suunnittelee mahdollisesti tarjoamiaan siirtymävaihetta tukevia opintoja yhteistyössä alueella toimivan ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjän tai järjestäjien kanssa. Kun kysymykseen saadut vastaukset rajataan kattamaan vain ne ammattikorkeakoulut, jotka ovat kyselyssä ilmoittaneet tarjoavansa tai suunnittelevansa erillisiä siirtymävaihetta tukevia opintoja, muuttuu suhdeluku vieläkin korkeammaksi, 94 prosenttiin. Yhteistyön määrässä on siis ammattikorkeakoulujen näkökulmasta huomattava ero ammatillisen koulutuksen järjestäjiin; kaikista ammatillisen koulutuksen kyselyyn vastanneista 80 vastaajista 58,75 % kertoo tekevänsä opintojen

toteuttamisessa ja/tai suunnittelussa yhteistyötä paikallisen ammattikorkeakoulun kanssa. Siirtymävaihetta tukevia opintoja erikseen tarjoavista tai suunnittelevista ammatillisen koulutuksen järjestäjistä 84 % (42 kpl) kertoo tekevänsä yhteistyötä ammattikorkeakoulun kanssa.

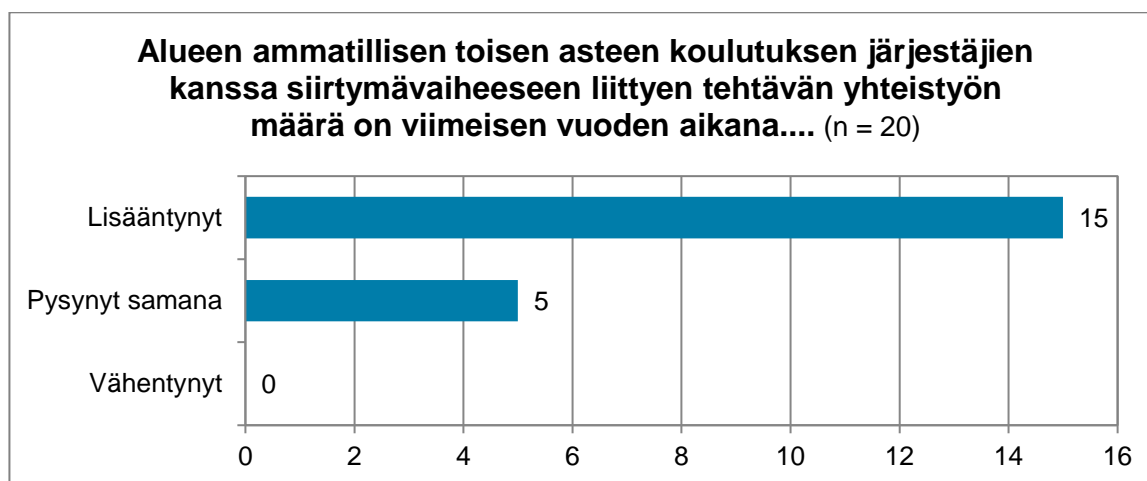

Kuvio 26 Ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjien kanssa tehtävän yhteistyön määrä siirtymävaihetta tukevien opintojen suunnittelussa ja/tai toteutuksessa.

Yhteistyötä ammatillisten oppilaitosten kanssa tekevien ammattikorkeakoulujen avointen vastausten mukaan yhteistyö painottuu ennen kaikkea siirtymävaihetta tukevien opintojen yhteiseen suunnitteluun ja osalla myös näiden opintojen yhteiseen toteuttamiseen. Yhteisen suunnittelun ja/tai opetuksen mainitsee 10 vastaajaa. Neljä eri ammattikorkeakoulua on mukana toteuttamassa tai valmistelemassa hanketta, jossa suunnitellaan siirtymävaiheen opintoja yhdessä ammatillisen toisen asteen kanssa. Kolme vastaajaa kertoo yhteistyön olevan käynnistymisvaiheessa. Lisäksi vastauksissa on yksi maininta asian tiimoilta tehdystä erillisestä sopimuksesta ja yksi maininta strategisesta kumppanuudesta ammatillisen toisen asteen oppilaitoksen kanssa. Yksi vastaaja kertoo yhteistyöammattiopiston tarjoavan opiskelijoilleen ammattikorkeakouluopintoihin valmentavia opintoja, jotka on suunniteltu yhdessä ammattikorkeakoulun osaamisvaatimusten mukaisiksi.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa tehtävän yhteistyön määrän koettuun riittävyyteen ei vaikuta, tarjoaako ammattikorkeakoulu siirtymävaihetta tukevia opintoja vai ei. Kaikista kartoituskyselyyn vastanneista ammattikorkeakouluista (n = 20) 55 % kokee ammatillisen toisen asteen kanssa tehdyn yhteistyön määrän riittämättömäksi. Siirtymävaihetta tukevia opintoja järjestävistä ammattikorkeakouluista (n = 18) 56 % ei tee mielestään riittävästi yhteistyötä ammatillisen toisen asteen kanssa. Määrät ovat siis hyvin lähellä toisiaan, eikä erillisten siirtymävaihetta tukevien opintojen tarjoaminen siten vielä itseisarvoisesti nosta tehtävän yhteistyön määrän koettua riittävyyttä.

Kolme neljäsosaa kartoituskyselyyn vastanneista ammattikorkeakouluista kertoo, että ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjien kanssa siirtymävaiheeseen liittyen tehtävä yhteistyö on lisääntynyt viimeisen vuoden aikana. Neljänneksellä yhteistyön määrä on pysynyt samana. Positiivista on se, että yksikään kyselyyn vastanneista ammattikorkeakouluista ei kerro yhteistyön määrän vähentyneen. Näin ollen suuntaus tehtävän yhteistyön määrässä on selvästi nouseva.

Kuvio 27 Ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjien kanssa tehtävän yhteistyön määrän kehitys viimeisen vuoden aikana.

Kartoituskyselyssä tiedustellaan myös, millaista ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun väliseen siirtymävaiheeseen liittyvää yhteistyötä ammattikorkeakoulut kaipaisivat lisää ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa. Konkreettista valmentavien, siirtymävaihetta tukevien opintojen suunnittelutyötä ja osin myös näiden opintojen yhteistä toteuttamista toivoo viisi ammattikorkeakoulua, kun kaikkiaan avoimeen kysymykseen saatiin 19 vastausta. Neljä vastaajaa toivoo opetussuunnitelmien sisältöihin liittyvää yhteistyötä, työnjakoa ja yhteensovittamista, kolme kaippaa nykyistä enemmän opiskelijoiden ohjaamiseen liittyvää yhteistyötä. Yksittäiset ammattikorkeakoulut tuovat esille myös yhteisen markkinoinnin ja AMK-opintoihin liittyvän tietoisuuden lisäämisen, ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden integroimisen osaksi AMK-opiskelijoiden ryhmiä siirtymävaiheen opinnoissa sekä yleisesti yhteistyöpalaverit ammatillisen koulutuksen kanssa.

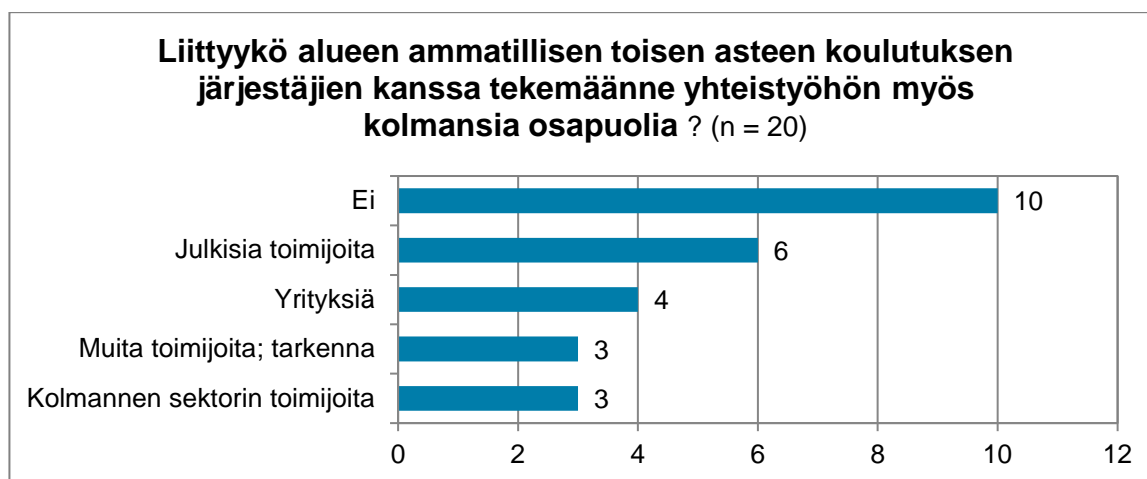
Yhteistyön tilanne saattaa vaihdella myös eri organisaatiotasolla sekä eri koulutusalojen ja eri henkilöstöryhmien kesken. Yksi ammattikorkeakoulu kuvaa siirtymävaiheeseen liittyvän yhteistyön olevan organisoitua hallinnon ja johdon tasolla sekä opinto-ohjaajien keskuudessa,

mutta konkreettista opettajatasolle menevää yhteistyötä kaivattaisiin lisää osalle koulutusaloista. Yhteistyön toivottaisiinkin toimivan kaikilla koulutusaloilla ja kaikissa henkilöstöryhmissä samalla tavoin.

Toisaalta kolme ammattikorkeakoulua kertoo ammatillisen koulutuksen kanssa tehtävän yhteistyön olevan jo niin monipuolista, että erityistä lisättävää ei ole. Vastakohtana yksi vastaaja kertoo yhteistyön olevan vielä niin uusi asia, ettei osaa ottaa vielä tässä vaiheessa kantaa siihen, millaista yhteistyötä kaivattaisiin lisää. Vastauksista nousee esiin se, että yksioikoisen yhteistyön määrän lisäämisen lisäksi olisi tärkeää myös systematisoida ja vakiinnuttaa yhteistyön toimintamalleja siten, että se ei olisi riippuvaista esimerkiksi yksittäisistä aktiivisista toimijoista.

Myös ammattikorkeakoulut toivovat ammatillisen koulutuksen reformin selkeyttävän koulutuksen järjestäjien välistä työnjakoa esimerkiksi siirtymävaiheen ohjauksen suhteen. Reformin vaikutuksista toisen asteen opiskelijoiden osaamiseen, arviointiin ja opiskeluvalmiuksiin kaivataan lisää tietoa.

Puolet kyselyyn vastanneista ammattikorkeakouluista kertoo, että ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjien kanssa tehtävään yhteistyöhön ei liity kolmansiä osapuolia lainkaan. 30 % ilmoittaa tekevänsä samassa yhteydessä yhteistyötä myös muiden julkisten toimijoiden kanssa, ja viidennes yritysten kanssa. 15 % vastanneista ammattikorkeakouluista kertoo yhteistyöhön liittyvän kolmannen sektorin toimijoita. Vastaava määrä tekee yhteistyötä samalla muiden toimijoiden kanssa. Tällaisia muita toimijoita ovat tarkentavien vastausten mukaan paikallinen sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä, paikallinen lukiokoulutus muun muassa. kaksoistutkintojen näkökulmasta sekä muut alueen ammattikorkeakoulut ja yliopistot.

Kuvio 28 Ammatillisen toisen asteen järjestäjien kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvät kolmannet osapuolet.

3.6 Siirtymävaihetta tukevien palveluiden rahoittaminen

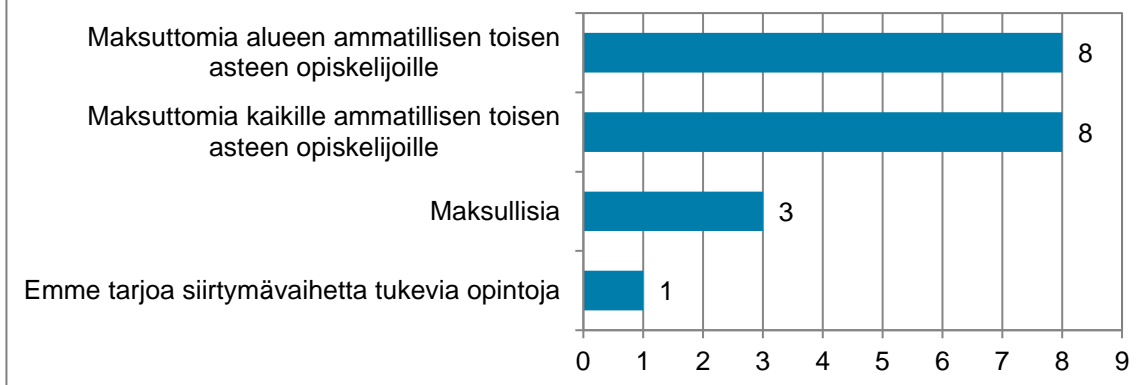
Valtaosa kyselyyn vastanneista ammattikorkeakouluista – 85 % – rahoittaa tarjoamansa erilliset siirtymävaihetta tukevat opinnot ja/tai siirtymävaiheen ohjauksen perusrahoituksestaan. Seitsemän ammattikorkeakoulua eli 35 % vastaajista kertoo käyttävänsä niiden järjestämiseen myös hankerahoitusta. Kaksi ”Muu rahoitus” -vastausta olisi tulkittavissa myös edellisiin vastausryhmiin kuuluviksi; toisessa opiskelijan kerrotaan maksavan opinnoista avoimen AMK:n opintomaksun ja toisessa palveluiden organisointiin kerrotaan käytettävän ”kehittämistä rahaa”.

Kuvio 29 Siirtymävaihetta tukevien opintojen ja ohjauksen rahoittaminen.

Ammatillisen toisen asteen opiskelijoille tarjottavat siirtymävaihetta tukevat opinnot ovat maksuttomia vähintään saman alueen opiskelijoille 16 kyselyyn vastanneella ammattikorkeakoululla, joka vastaa 80 prosenttia vastaajista. Alueesta riippumatta siirtymävaiheen opintoja ilmaiseksi tarjoaa kahdeksan ammattikorkeakoulua. Opinnot ovat maksullisia kolmessa ammattikorkeakoulussa. Kyselyn avoimessa palautteessa yksi vastaaja tarkentaa maksullisuuteen liittyvää vastaustaan kertoen, että heillä osa opinnoista tarjotaan maksuttomina hankerahoituksen kautta. Hankekehikseen kuulumattomat avoimen AMK:n opinnot ovat maksullisia, mutta osa niistä laskutetaan opiskelijan oppilaitokselta.

Ovatko ammatillisen toisen asteen opiskelijoille mahdollisesti tarjoamanne siirtymävaihetta tukevat opinnot maksullisia vai maksuttomia? (n = 20)

Kuvio 30 Siirtymävaihetta tukevien opintojen maksuttomuus ammattikorkeakouluissa.

3.7 Vastaajien yleiset kommentit

Myös ammattikorkeakouluille suunnatun kartoituskyselyn lopussa tiedusteltiin vastaajien yleisiä kommentteja ammatillisen toisen asteen ja ammattikorkeakoulun välisestä siirtymävaiheesta, siirtymävaihetta tukevista opinnoista, ohjauksesta sekä koulutusasteiden välisestä yhteistyöstä. Vastauksia kahteen avoimeen kysymykseen saatiin kaikkiaan 11. Ammattikorkeakoulut pitävät siirtymävaiheeseen liittyvää yhteistyötä ja ylipäätään koko kartoituskyselyn aihepiiriä tärkeänä, ja siihen liittyvä toiminta on yleisesti laajenemassa.

Yhdessä vastauksista kerrotaan, että ammatillisen toisen asteen kanssa tehtävä yhteistyö on konkretisoitu sopimuksilla ja toiminta on laajenemassa. Toinen vastaaja kertoo suhteiden seudun ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäviin olevan hyvät ja tiiviit, mutta varsinaista opetusyhteistyötä on vielä vähän. Kolmas toteaa siirtymävaiheen yhteistyön olevan hyvä toimintatapa, joka kehittyessään tukee nopeampaa siirtymistä koulutusasteelta toiselle ja edelleen työelämään. Tämä kuitenkin vaatii toteutuakseen aikaa ja yhteistä suunnittelua. Siirtymävaihetta tukeville opinnoille nähdään olevan selvä tarve, ja niiden kehittämisen ja ylläpitämisen tukemista pidetään aiheellisena.

Opintojen ohjaus ja jatko-opiskelun mahdollisuudesta tiedottaminen ammatillisen toisen asteen opiskelijoille nousevat myös esiin vastauksista. Ammattikorkeakouluista yksi kertoo näkevänsä opinto-ohjauksen pääasiassa toisen asteen opinto-ohjaajien vastuulle kuuluvana silloin, kun opiskelija on vielä heillä kirjoilla. Ohjauksen tulisi kuitenkin ehdottomasti tapahtua

yhteistyössä korkea-asteen kanssa. Opiskelija ei tarvitsisi ohjausta erikseen kahdelta eri suunnalta, kun tarjottava ohjaus rakentuisi yhteistyölle.

Yksi vastaajista toteaa, että koko ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välisen siirtymävaiheen terminologia on sekavaa, eli aihepiirin termeihin kaivattaisiin yhdenmukaisuutta. Toisessa vastauksessa toivotaan, että puhuttaisiin enemmän osaamisen tunnistamisesta kuin väyläopinnoista – uuden konseptin tarpeellisuus kyseenalaistetaan, kun AHOTointi (aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen) ja muut yhteistyökäytänteet ammatillisten oppilaitosten kanssa riittävät. Tämä näkemys on kuitenkin ainoa laatuaan ja jää siten vähemmistöön.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Ammatillisen toisen asteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välisen siirtymävaiheen toteuttaminen ja siihen liittyvä yhteistyö kiinnostaa kartoituskyselyn tulosten perusteella sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjiä että ammattikorkeakouluja. Asia on kuitenkin valtakunnan tasolla vielä uusi, eikä yhtenäisiä toimintatapoja ole olemassa. Yksittäisiä, alueellisesti hyvin toimivia toimintamalleja on kuitenkin jo olemassa, ja asiaan kohdistuvan kiinnostuksen myötä yhteistyö ja toteuttamismallit lisääntyvät jatkuvasti.

Kartoituskyselyllä heräteltiin sekä ammattikorkeakouluja että ammatillisen koulutuksen järjestäjiä pohtimaan aiheeseen liittyviä ajankohtaisia kysymyksiä. Hyvien vastausprosenttien ja positiivisten, kiinnostuneiden vastausten myötä voidaan todeta kartoituskyselyn onnistuneen tässä ohjauksellisessa tavoitteessa. Esimerkiksi ammatillisen koulutuksen puolella vastaajat kertoivat kyselyn herättäneen tarpeen tarkentaa siirtymävaiheen ohjausta ja antaneen ideoita siirtymävaihetta tukevien opintojen suunnitteluun.

Niin ammatillisen koulutuksen järjestäjien kuin ammattikorkeakoulujenkin keskuudessa on herätty viime aikoina siirtymävaihetta tukevien opintojen tarpeellisuuteen. Opintoja on jo tarjolla ja suunnitteilla jonkin verran, mutta toimintamallit vaihtelevat huomattavasti tai ovat vasta kokeiluasteella. Siirtymävaiheen opintoja suoritetaan vielä tällä hetkellä hyvin vaihtelevia määriä sekä kokonaisuutena että opiskelijakohtaisesti tarkasteltuna.

Siirtymävaihetta tukevien opintojen tarjoaminen toisen asteen opiskelijoille on yleisempää ammattikorkeakoulujen keskuudessa. Kyselyyn vastanneista ammattikorkeakouluista selvä enemmistö eli 85 % kertoo tarjoavansa siirtymävaihetta tukevia opintoja. Ammatillisen koulutuksen järjestäjistä siirtymävaihetta tukevia opintoja tarjoaa opiskelijoilleen alle puolet (noin 44 %) kyselyyn vastanneista. Kun mukaan lasketaan kyseisiä opintoja tarjolle suunnittelevat vastaajat, nousevat luvut ammatillisen koulutuksen järjestäjillä noin 63 prosenttiin ja ammattikorkeakouluilla 90 prosenttiin.

Sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjillä että ammattikorkeakouluilla tarjolla olevat siirtymävaiheen opinnot painottuvat koulutusalaakohtaisiin, opiskelijan ammatillista osaamista syventäviin opintoihin ja opiskelunvalmiuksia parantaviin opintoihin. Jonkin verran tarjotaan myös pää-

sykokeisiin valmistautumista tukevia opintoja. Siirtymävaihetta tukevia opintoja tarjotaan tyyppillisimmin lähiopetuksena omina erillisinä ryhminä tai paikallisen AMK:n tutkinto-opetukseen integroituna sekä hiukan edellisiä vähemmän monimuoto- ja verkko-opetuksena.

Puolet korkeakouluista, jotka vastasivat verkko-opintoina toteutettavia siirtymävaiheen opintoja koskevaan kyselyyn, kertoo tarjonneensa siirtymävaihetta tukevia opintoja verkon kautta. Pääsääntöisesti ammattikorkeakoulut tarjoavat siirtymävaihetta tukevia verkko-opintoja toisen asteen opiskelijoille osana avoimen ammattikorkeakoulun opintotarjontaa joko maksutta tai avoimen ammattikorkeakoulun opintomaksulla.

Siirtymävaihetta tukevinä verkon kautta suoritettavina opintoina toisen asteen opiskelijoille on tarjottu ammattikorkeakouluopintoihin valmentavia opintoja, opiskelutaitoihin ja kieliin liittyviä opintoja sekä koulutusalaakohtaisia opintoja. Opintoja ollaan myös valmiita tarjoamaan valtakunnallisesti verkko-opintoina, joskin ajatus on uusi ja vaatii vielä tarkempia selvityksiä ja mallinnuksia.

Opiskeluvalmiuksissa koettuihin kehittämiskohtiin liittyvät näkemykset ovat jonkin verran muuttuneet Karvin (2016, 68) selvityksen tuloksista. Karvin raportin mukaan ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat tuolloin pitäneet tärkeimpänä opiskelijoiden osaamisen kehittämisen alueena kielitaitoa ja toiseksi tärkeimpänä matemaattisia taitoja. Tässä selvityksessä vieraat kielet tulivat vasta kolmantena (55 % vastaajista) ja kotimaiset kielet neljäntenä (44 % vastaajista) matemaattis-luonnontieteellisten aineiden (70 %) sekä kirjallisen viestinnän ja raportointitaitojen (64 %) jälkeen.

Ammattikorkeakoulut ovat Karvin (2016, 68) raportin mukaan pitäneet keskeisimpinä kehittämisen kohteina matemaattisia taitoja, kielten hallintaa, akateemisia taitoja ja teoreettisia valmiuksia. Tässä selvityksessä kirjallinen viestintä ja raportointitaidot ovat nousseet listan kärkeen (80 %), ja matemaattis-luonnontieteellisten aineiden osaaminen tulee vasta toisena (75 %). Kotimaisten kielten osaamiseen kaivataan lisäosaamista kolmanneksi eniten (70 %) ja teoreettisen tiedon osaamiseen neljänneksi eniten (50 %), kun taas vieraat kielet jäävät viimeiseksi (45 %).

Teoreettisen tiedon omaksumisen taidoista on huolissaan vain 35 % ammatillisen koulutuksen järjestäjistä, kun taas ammattikorkeakouluista 50 % toivoisi niiden olevan paremmalla tasolla. Tässä kohdin koulutusasteiden näkemykset siis eroavat toisistaan jonkin verran, vaikka muilla

osa-alueilla mielipiteet ovat melko samassa linjassa. Ammatillisen koulutuksen puolella nähdään enemmän vajavaisuuksia vieraiden kielten osaamisessa, kun taas ammattikorkeakoulujen vastauksissa kotimaiset kielet nousevat niiden ohitse. Ammattikorkeakoulut nostavat opiskelunvalmiuksia koskevissa avoimissa vastauksissaan esille ruotsin kielen, verkko-opiskelutaitojen, itseohjautuvuuden ja matematiikan haasteet. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat puolestaan huolissaan peruskoulupohjaisten opiskelijoiden perustaitojen heikkenemisestä.

Sujuvien väylien luomista pidetään ammattiopistoissa tärkeänä osana opiskelijoiden ohjausta. Jatko-opintoihin ohjaus aloitetaan kuitenkin saatujen vastausten perusteella vaihtelevina ajankohtina. Aktiivisimmat aloittavat ohjauksen heti ammatillisten opintojen alkuvaiheessa, osassa ammattikouluista jatko-opintoihin ja ylipäätään uralle ohjaaminen on enemmän viimeisen opiskeluvuoden asia. Tähän on raportin laatijoiden todettava, että ellei ohjausta tarjota opiskelijoille alusta saakka, opintojen aikaisia valintoja on vaikeaa tai jopa mahdotonta tehdä jatko-opintojen suuntaisesti. Suurin osa ammatillisen koulutuksen järjestäjistä, 91 % kyselyyn vastanneista, kuitenkin tarjoaa siirtymävaihetta tukevaa ohjausta jossain vaiheessa opintoja.

Ammattikorkeakouluista siirtymävaiheen ohjausta tarjoaa 75 %. Ammatillisen koulutuksen reformin myötä toivotaan, että oppisopimusopiskelijoiden ohjaukskysymykset, kuten yhteiset toimintamallit, vastuunjako ja työpaikat sekä työpaikkaohjaajien riittävä tukeminen, selkeytyvät. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät kokevat ohjauksen suurimmaksi haasteeksi niukat resurssit.

Ammatillisen koulutuksen kentällä koetaan haasteellisenä pysyä ajan tasalla ammattikorkeakouluopiskeluun liittyvissä tiedoissa esimerkiksi jatkuvien muutosten vuoksi. Ammatillisen koulutuksen opettajilla koetaan olevan enemmän aukkoja ammattikorkeakouluopiskeluun liittyvissä tiedoissa kuin opinto-ohjaajilla. Käytännössä opettajien antama ohjaus on kuitenkin opiskelijan näkökulmasta varsin merkittävässä roolissa. Opettajilla tietotaso perustuu usein henkilökohtaiseen kiinnostukseen ja myös heidän taustalla vaikuttaviin asenteisiinsa – mikäli opettaja ei pidä ammattikorkeakouluun siirtymistä tarpeellisenä tai realistisena, hän ei myöskään välttämättä anna siihen liittyvää ohjausta. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät peräänkuuluttavatkin aktiivista yhteistyötä ja säännöllisiä tapaamisia ammattikorkeakouluopiskelua koskevan tiedon jakamiseksi ja jakamiseksi.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjistä hiukan yli puolet kertoo kyselyssä toteuttavansa ja/tai suunnittelevansa siirtymävaihetta tukevia opintoja alueen ammattikorkeakoulun kanssa. Am-

mattikorkeakouluista valtaosa toteuttaa tai suunnittelee siirtymävaiheen opintoja yhdessä ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa. Yhteistyö painottuu ennen kaikkea siirtymävaihetta tukevien opintojen ja niiden käytännön toteuttamisen suunnitteluun.

Lisää yhteistyötä kaivattaisiin niin ammatillisen koulutuksen järjestäjien (noin 74 %) kuin ammattikorkeakoulujenkin (55 %) keskuudessa. Saatujen vastausten perusteella ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja ammattikorkeakoulujen välisen yhteistyön määrä onkin lisääntymässä. Yksittäiset vastaajat ammatillisen koulutuksen puolelta kertovat kokeneensa, ettei paikallinen ammattikorkeakoulu ole kiinnostunut yhteistyöstä. Useat vastaajat molemmissa kyselyissä kertovat kuitenkin jo käynnissä tai suunnitteilla olevista yhteistyöjärjestelyistä. Karvi (2016, 106) suositteli raportissaan yhteistyön lisäämistä ja kehittämistä, ja näyttäisikin siltä, että yhteistyötä on ryhdytty käynnistelemaan ja lisäämään.

Toivottuina yhteistyön muotoina nousevat esiin konkreettisten siirtymävaihetta tukevien opintojen yhteinen suunnittelu ja toteuttaminen, opetussuunnitelmien sisältöön liittyvä yhteistyö ja säännölliset yhteistyö- ja suunnittelutapaamiset. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät toivovat ammattikorkeakouluilta aktiivisempaa tiedottamista, markkinointia ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoihin kohdistuvaa opiskelijarekrytointia. Lisäksi ammatillisen koulutuksen kentältä nousee vahva toive, että aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen pelisääntöjä ja toimintamalleja selkeytetään ja yhdenmukaistetaan sekä suorien hyväksilukujen perusteita avataan.

Suurin osa sekä ammattikorkeakouluista että ammatillisen koulutuksen järjestäjistä rahoittaa siirtymävaiheen opinnot perusrahoituksesta. Lisärahoitusta kertyy lisäksi hankerahoituksista. Ammatillisen toisen asteen opiskelijoille tarjottavat siirtymävaihetta tukevat opinnot ovat maksuttomia vähintään saman alueen opiskelijoille 16:ssa kyselyyn vastanneessa ammattikorkeakoulussa (vastaa 80:tä prosenttia ammattikorkeakoulujen kyselyn vastaajista). Alueesta riippumatta siirtymävaiheen opintoja ilmaiseksi tarjoaa kahdeksan ammattikorkeakoulua. Kolme ammattikorkeakoulua perii siirtymävaihetta tukevista opinnoista maksun, ja ammattikouluista kaksi kertoo opiskelijoidensa maksavan itse suoritettavat siirtymävaiheen opintonsa. Maksuttomuus madaltaa ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien kynnystä suorittaa AMK-tasoisia siirtymävaiheen opintoja, joten on positiivista, että varsin suuri osa opinnoista tarjotaan veloituksetta.

Yhteenvetona voidaankin todeta, että sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjät että ammattikorkeakoulut ovat kiitettävästi heränneet tarpeeseen tehdä koulutusasteiden väliseen siirtymävaiheeseen liittyvää yhteistyötä. Yhteistyö kiinnostaa valtaosaa toimijoista, ja lupaavia yhteistyöjärjestelyitä on niin valmistelussa kuin jo käynnissäkin. Yhteistyölle ja ylipäättään ammatillisen väylän kehittämiseksi kaivataan kuitenkin systemaattisia ja yhteisiä, mieluusti valtakunnallisia toimintamalleja. Lisäksi, kuten myös Karvin (2016, 106) raportissa todetaan, tulisi ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden olla tasavertaisia lukion suorittaneiden hakijoiden kanssa ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnoissa, ja ammatillisen väylän toimivuuden parantamiseen tulisi ohjata myös opetus- ja kulttuuriministeriön tasolta tulevilla kannustimilla.

Lähteet

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2016. Liikettä niveliin. Ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun johtavien opintopolkujen ja koulutusasteiden yhteistyön toimivuus. Www-dokumentti. Saatavissa: https://karvi.fi/app/uploads/2016/02/KARVI_0216.pdf [viitattu 21.3.2017]

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Ammatillisen koulutuksen reformi – Työpaikalla tapahtuva oppiminen. Verkkosivu. Saatavissa: <http://minedu.fi/tyopaikalla-oppiminen> [viitattu 21.3.2017]

Valtioneuvoston kanslia 2016. Toimintasuunnitelma strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi 2015–2019. Päivitys 2016. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/321857/Toimintasuunnitelma+strategisen+hallitusohjelman+k%C3%A4rkihankkeiden+ja+reformien+toimeenpanemiseksi+2015%E2%80%932019%2C+p%C3%A4ivitys+2016/305dcb6c-c9f8-4aca-bbbb-1018cd7a1fd8> [viitattu 21.3.2017]

JATKOVÄYLÄ

Kysely ammatillisen toisen asteen koulutuksen tarjoajille Väyläopinnot

Tässä kyselyssä **väyläopinnoilla** tarkoitetaan ammatillisen toisen asteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymävaihetta tukevia opintoja. **Ohjauksella** viitataan kyseisen siirtymävaiheen tueksi tarjolla oleviin ohjauspalveluihin.

Kyselyn tarkoituksena on väyläopintojen tarjoamisen ja siirtymävaihetta tukevan ohjauksen järjestämisen valtakunnallisen tilanteen kartoittaminen. Vastaava kysely toteutetaan myös ammattikorkeakouluille. Kysely toteutetaan osana "Jatkoväylä - ammatillisesta koulutuksesta sujuvasti ammattikorkeakouluun" -hanketta. Hankkeesta lisätietoja osoitteessa <http://www.xamk.fi/jatkovayla>.

Kyselyn tulokset julkaistaan hankkeen järjestämässä seminaarissa Helsingissä tiistaina 9.5.2017. Tilaisuuteen lähetetään erilliset kutsut.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Vastaajan tiedot

1. Organisaatiomme nimi ja kyselyn vastaajan yhteystiedot *

Organisaation nimi _____

Vastaajan nimi _____

Vastaajan puhelinnumero _____

Vastaajan sähköpostiosoite _____

2. Pääasiallinen opetuskieli *

suomi

ruotsi

3. Millä koulutusaloilla tarjoatte tutkinto-opetusta? *

humanistinen ja kasvatusala

kulttuuriala

luonnonvara-ala

luonnontiede

matkailu-, ravitsemis- ja talousala

sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

tekniikan ja liikenteen ala

turvallisuusala

yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

Väyläopintojen tarjonta ja suoritustavat

Tässä kyselyssä väyläopinnoilla tarkoitetaan **ammattillisen toisen asteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymävaihetta tukevia opintoja.**

Väyläopinnoista saatetaan käyttää omassa organisaatiossanne eri nimitystä, esimerkiksi siltaopinnot tai kaistaopinnot.

4. Väyläopintojen tarjoaminen *

Opiskelijoillemme on tarjolla toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymävaihetta tukevia opintoja

Siirtymävaihetta tukevia opintoja ei ole vielä tarjolla, mutta niitä suunnitellaan

Väyläopintoja ei ole tarjolla [tällä vastauksella hyppy kysymykseen 17]

5. Millä aloilla tarjoatte tai suunnittelette väyläopintoja? *

humanistinen ja kasvatusala

kulttuuriala

luonnonvara-ala

luonnontiede

matkailu-, ravitsemis- ja talousala

sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

tekniikan ja liikenteen ala

turvallisuusala

yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

6. Tarjolla olevien väyläopintojen laatu *

AMK-opiskeluun valmentavat, opiskeluvalmiuksia parantavat opinnot (esim. äidinkieli, kieliopinnot, matematiikka)

Pääsykokeisiin valmistautumista tukevat opinnot

Koulutusalaakohtaiset opinnot

Muut opinnot; tarkenna millaisia

7. Tarjolla olevien väyläopintojen toteutustavat *

Lähiopetus omina erillisinä ryhminä

Lähiopetus, paikallisen amk:n tutkinto-opetukseen integroituna

Verkko-opetus

Monimuoto-opetus

Projektiopinnot

Muu; tarkenna

8. Kuinka paljon (osp/op) opiskelijanne ovat keskimäärin suorittaneet väyläopintoja vuosittain ja millä aloilla? *

9. Tulevina vuosina arvioimme väyläopintojen volyymin... *

Kasvavan

Pysyvän samana

Laskevan

10. Onko tarjottavat väyläopinnot suunniteltu siten, että opiskelijat voivat sisällyttää ne osaksi ammatillista tutkintoaan? *

Kyllä

Ei

11. Tarkenna tarvittaessa edellistä vastausta.

12. Onko tarjoamanne väyläopinnot suunniteltu siten, että ne on mahdollista sisällyttää osaksi alueenne ammattikorkeakoulun amk-tutkintoa, kun opiskelija siirtyy ammattikorkeakoulun tutkinto-opiskelijaksi? *

Tällä kysymyksellä tarkoitetaan esimerkiksi amk-tutkinnon korkeampien osaamisvaatimusten ja opintosuunnitelmien sisältöjen huomioimista väyläopintoja tarjottaessa.

Kyllä, amk:n suora hyväksiluku

Kyllä, amk:n AHOT-menettely

Ei

13. Tarkenna tarvittaessa edellistä vastaustasi.

14. Tiedotatteko opiskelijoitanne tarjolla olevista väyläopinnoista? *

Kyllä

Ei

Muiden tiedotustoimenpiteiden yhteydessä, ei erikseen

15. Osallistuvatko opiskelijanne siirtymävaihetta tukevien palveluiden suunnitteluun? *

Opiskelijat osallistuvat tarjottavien väyläopintojen tarjonnan suunnitteluun

Opiskelijoiden mielipiteitä väyläopinnoista kartoitetaan esim. kyselyillä

- Opiskelijat osallistuvat tarjottavan siirtymävaiheen ohjauspalveluiden suunnitteluun
- Opiskelijoiden mielipiteitä tarjottavien siirtymävaiheen ohjauspalveluiden riittävydestä kartoitetaan esim. kyselyillä
- Ei, opiskelijat eivät osallistu väyläopintojen tai siirtymävaiheen ohjauksen suunnitteluun
- Opiskelijat osallistuvat suunnitteluun tai heidän kokemuksiaan kartoitetaan muuten, miten?

16. Tarkenna tarvittaessa edellistä vastaustasi.

17. Millä alueilla opiskelijoidenne opiskeluvalmiuksissa olette mahdollisesti havainneet puutteita erityisesti amk-opiskelua ajatellen? *

- Matematiikka, fysiikka, kemia
- Kotimaiset kielet
- Kirjallinen viestintä, raportointitaidot
- Vieraat kielet
- Ammattiaineet
- Teoreettisen tiedon omaksuminen
- Ei millään alueilla

18. Tarkenna tarvittaessa edellistä vastaustasi.

Siirtymävaiheen ohjaus

Tässä kyselyssä siirtymävaiheen ohjauksella tarkoitetaan ammattillisen toisen asteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymävaihetta tukevia, opiskelijalle tarjottavia ohjauspalveluita.

19. Tarjoatteko opiskelijoillenne ohjausta, joka tukee ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymävaihetta? *

Kyllä

Ei

[tällä vastauksella hyppy kysymykseen 22]

20. Kuka toteuttaa tarjoamanne siirtymävaihetta tukevat ohjauspalvelut? *

Opinto-ohjaajat

Opettajat

Muut; tarkenna

21. Millaista siirtymävaiheen ohjausta tarjoatte opiskelijoillenne? *

Ohjaustunnit tai -luennot

Tapaamismahdollisuus opinto-ohjaajan kanssa

Urasuunnittelun sisällyttäminen osaksi opintojen henkilökohtaistamista (HOPS)

Uraohjauksen kytkeminen työssäoppimiseen

Vierailut ammattikorkeakouluissa, tutustumiset kiinnostavan alan opintoihin

Tiedotustilaisuuksien järjestäminen

Muuta, mitä?

22. Tarjoatteko opiskelijoillenne uraohjausta? *

Tässä kysymyksessä tiedustelemme uraohjauksesta yleisesti, muutoinkin kuin ammatillisen toisen asteen ja ammattikorkeakoulun välisen siirtymävaiheen ohjaukseen liittyen.

Kyllä

Ei

23. Millaisia uraohjauksen palveluita tarjoatte opiskelijoillenne? *

Tässä kysymyksessä tiedustelemme uraohjauksesta yleisesti, muutoinkin kuin ammatillisen toisen asteen ja ammattikorkeakoulun välisen siirtymävaiheen ohjaukseen liittyen.

24. Millä tavoin tarjoamanne uraohjaus kytkeytyy ammatillisen toisen asteen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymävaihetta tukevaan ohjaukseen? *

25. Kuvatkaa, miten oppisopimuskoulutuksen opiskelijoiden ohjaus, erityisesti uraohjaus on järjestetty, ja kenellä on vastuu sen toteuttamisesta. *

26. Mitkä ovat mielestänne tärkeimmät oppisopimuskoulutuksessa toteutettavan ohjauksen kehittämistarpeet? *

27. Koetteko, että opinto-ohjaajillanne ja opettajillanne on riittävästi tietoa ammattikorkeakouluopiskelusta opiskelijoiden ammatillisen koulutuksen ja

ammattikorkeakoulun välisen siirtymävaiheen ohjausta ajatellen? *

Vastasessasi "jossain määrin" tai "ei", kerro, minkälaista tietoa opinto-ohjaajilta ja opettajilta uupuu.

Kyllä

Jossain määrin

Ei

Yhteistyö väyläopintojen ja siirtymävaiheen ohjauksen tarjoamisessa

28. Toteutatteko ja/tai suunnitteletteko mahdollisesti tarjoamianne väyläopintoja yhteistyössä alueen ammattikorkeakoulun kanssa? *

Kyllä; kuvaile tiiviisti yhteistyötä

Ei

29. Toteutatteko ja/tai suunnitteletteko mahdollisesti tarjoamianne siirtymävaihetta tukevia ohjauspalveluita yhteistyössä alueen ammattikorkeakoulun kanssa? *

Kyllä; kuvaile tiiviisti yhteistyötä

Ei

30. Alueen ammattikorkeakoulun kanssa siirtymävaiheeseen liittyen tehtävän yhteistyön määrä on viimeisen vuoden aikana.... *

Lisääntynyt

Pysynyt samana

Vähentynyt

31. Minkä tyyppistä siirtymävaiheeseen liittyvää yhteistyötä alueen ammattikorkeakoulun kanssa kaipaisitte lisää? *

32. Liittyykö alueen ammattikorkeakoulun kanssa tekemäänne yhteistyöhön myös kolmansia osapuolia? *

Kolmansia osapuolia voivat olla esimerkiksi TE-toimistojen ohjaamot, yhteisesti toteutettavissa projekteissa toimeksiantajina toimivat yhteistyöyritykset jne.

Yrityksiä

Julkisia toimijoita

Kolmannen sektorin toimijoita

Muita toimijoita; tarkenna

Ei

Rahoitus

33. Miten rahoitatte tarjoamanne siirtymävaihetta tukevat väyläopinnot ja siirtymävaiheen ohjauksen? *

Perusrahoituksesta

Hankerahoituksesta

Muu rahoitus; tarkenna

Emme tarjoa väyläopintoja tai siirtymävaiheen ohjausta

Vapaa sana

34. Yleisiä kommentteja ammatillisen toisen asteen ja ammattikorkeakoulun välisestä siirtymävaiheesta, väyläopinnoista, ohjauksesta tai näiden koulutusasteiden välisestä yhteistyöstä.

35. Mahdollinen palautteenne kyselystä.

JATKO VÄYLÄ

Kysely ammattikorkeakouluille Väyläopinnot

Tässä kyselyssä **väyläopinnoilla** tarkoitetaan ammatillisen toisen asteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymävaihetta tukevia opintoja. **Ohjauksella** viitataan kyseisen siirtymävaiheen tueksi tarjolla oleviin ohjauspalveluihin.

Kyselyn tarkoituksena on väyläopintojen tarjoamisen ja siirtymävaihetta tukevan ohjauksen järjestämisen valtakunnallisen tilanteen kartoittaminen. Vastaava kysely toteutetaan myös toisen asteen ammatillisen koulutuksen järjestäjille. Kysely toteutetaan osana "Jatkoväylä - ammatillisesta koulutuksesta sujuvasti ammattikorkeakouluun" -hanketta. Hankkeesta lisätietoja osoitteessa <http://www.xamk.fi/jatkovayla>.

Kyselyn tulokset julkaistaan hankkeen järjestämässä seminaarissa Helsingissä tiistaina 9.5.2017. Tilaisuuteen lähetetään erilliset kutsut.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Ammattikorkeakoulun tiedot

1. Organisaatiomme nimi ja kyselyn vastaajan yhteystiedot *

Organisaation nimi _____

Vastaajan nimi _____

Vastaajan puhelinnumero _____

Vastaajan sähköpostiosoite _____

2. Pääasiallinen opetuskieli *

suomi

ruotsi

3. Millä koulutusaloilla tarjoatte tutkinto-opetusta? *

humanistinen ja kasvatusala

kulttuuriala

luonnonvara-ala

luonnontiede

matkailu-, ravitsemis- ja talousala

sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

tekniikan ja liikenteen ala

turvallisuusala

yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

Väyläopintojen tarjonta ja suoritustavat

Tässä kyselyssä väyläopinnoilla tarkoitetaan **ammattillisen toisen asteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymävaihetta tukevia opintoja.**

Väyläopinnoista saatetaan käyttää omassa organisaatiossanne eri nimitystä, esimerkiksi siltaopinnot tai kaistaopinnot.

4. Väyläopintojen tarjoaminen *

Tarjoamme ammatillisen koulutuksen opiskelijoille väyläopintoja, jotka tukevat siirtymävaiheessa ammattikorkeakouluopintoihin.

Siirtymävaihetta tukevia opintoja ei ole vielä tarjolla, mutta niitä suunnitellaan

Väyläopintoja ei ole tarjolla

[tällä vastauksella hyppy kysymykseen 12]

5. Millä aloilla tarjoatte tai suunnittelette tarjoavanne väyläopintoja? *

humanistinen ja kasvatusala

kulttuuriala

luonnonvara-ala

luonnontiede

matkailu-, ravitsemis- ja talousala

sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

tekniikan ja liikenteen ala

turvallisuusala

yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

6. Tarjolla olevien väyläopintojen laatu *

AMK-opiskeluun valmentavat, opiskeluvalmiuksia parantavat opinnot (esim. äidinkieli, kieliopinnot, matematiikka)

Pääsykokeisiin valmistautumista tukevat opinnot

Koulutusalaakohtaiset opinnot

Muut opinnot; tarkenna

7. Tarjolla olevien väyläopintojen toteutustavat *

Lähiopetus omina erillisinä ryhminä

Lähiopetus amk:n tutkinto-opetukseen integroituna

Verkko-opetus

Monimuoto-opetus

Projektiopinnot

Muu; tarkenna

8. Paljonko ammatillisessa toisen asteen koulutuksessa opiskelevat ovat suorittaneet tarjoamianne väyläopintoja vuosittain (op/osp) ja millä aloilla? *

9. Tulevina vuosina arvioimme väyläopintojen volyymin... *

Kasvavan

Pysyvän samana

Laskevan

10. Tiedotatteko ammatillisen toisen asteen opiskelijoita tarjoamistanne väyläopinnoista? *

Kyllä

Ei

Muiden tiedotustoimenpiteiden yhteydessä, ei erikseen

11. Tiedotatteko alueenne ammatillisen toisen asteen koulutuksen tarjoajien opettajia ja opinto-ohjaajia tarjoamistanne väyläopinnoista? *

Kyllä

Ei

Muiden tiedotustoimenpiteiden yhteydessä, ei erikseen

12. Millä alueilla toisen asteen ammatillisen koulutuksen suorittaneiden opiskelijoiden opiskeluvalmiuksissa olette mahdollisesti havainneet puutteita? *

Matematiikka, fysiikka, kemia

Kotimaiset kielet

Kirjallinen viestintä, raportointitaidot

Vieraat kielet

Ammattiaineet

Teoreettisen tiedon omaksuminen

Ei millään alueilla

13. Tarkenna tarvittaessa edellistä vastausta.

14. Miltä osin ja millä tavoin toivoisitte toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opiskeluvälineitä kehitettävän, jotta heidän opiskeluvälineitensä amk-opintoihin olisivat paremmat? *

Siirtymävaiheen ohjaus

Tässä kyselyssä siirtymävaiheen ohjauksella tarkoitetaan ammatillisen toisen asteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymävaihetta tukevia, opiskelijalle tarjottavia ohjauspalveluita.

15. Tarjoatteko toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijoille ohjausta, joka tukee ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymävaihetta? *

Kyllä

Ei

[tällä vastauksella hyppy kysymykseen 18]

16. Millaista ohjausta on tarjolla? *

Tapaamiset ja ohjauskeskustelut opinto-ohjaajan kanssa

Ohjauskeskustelut ryhmäohjaajan, opiskelijavastaavan tms. kanssa (esim. HOPS-keskustelut)

Tutustumiskäynnit ammattikorkeakouluihin

Verkossa tapahtuva ohjaus

Sähköpostitse tapahtuva ohjaus

Muu ohjaus; tarkenna

17. Kuka toteuttaa tarjoamanne siirtymävaiheen ohjauspalvelut? *

Opinto-ohjaajat

Avoimen AMK:n työntekijät

Opettajat

Opintotoimisto

Vertaistutorit

Muu; tarkenna

18. Millaisia osaamisen osoittamisen tapoja (ns. AHOT) tarjoatte opiskelijoille? *

Tässä kysymyksessä tiedustellaan AHOT-tavoista muutoinkin kuin vain väyläopintojen kohdalla.

Kirjallinen tentti

Suullinen tentti

Essee, raportti tai muu kirjallinen työ

Suullinen esitys

Portfolio

Näyttö käytännön tilanteissa

Suorat hyväksiluvut

Opiskelun aikaisen työn, harrastus- tai yhdistystoiminnan tms. opinnollistaminen

Edellisten yhdistelmä

Muu; tarkenna

19. Onko AHOT-käytänteissänne alakohtaisia eroja tai poikkeavuuksia? *

Poikkeavatko AHOT-käytänteenne toisistaan riippuen siitä, mistä koulutusala on kyse. Tässä kysymyksessä tiedustellaan AHOT-käytänteistä muutoinkin kuin vain väyläopintojen kohdalla.

Kyllä

Jossain määrin

Ei

20. Tarkenna tarvittaessa edellistä vastaustasi.

Yhteistyö väyläopintojen ja siirtymävaiheen ohjauksen tarjoamisessa

21. Toteutatteko ja/tai suunnitteletteko mahdollisesti tarjoamianne väyläopintoja yhteistyössä alueen ammatillisen toisen asteen tarjoajien kanssa? *

Kyllä; kuvaile yhteistyötä tiiviisti

Ei

22. Teettekö alueen ammatillisen toisen asteen koulutuksen tarjoajien kanssa mielestänne riittävästi yhteistyötä toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun väliseen nivelvaiheeseen liittyen? *

Kyllä

Ei

23. Alueen ammatillisen toisen asteen koulutuksen tarjoajien kanssa siirtymävaiheeseen liittyen tehtävän yhteistyön määrä on viimeisen vuoden aikana.... *

Lisääntynyt

Pysynyt samana

Vähentynyt

24. Minkä tyyppistä siirtymävaiheeseen liittyvää yhteistyötä alueen ammatillisen toisen asteen koulutuksen tarjoajien kanssa kaipaisitte lisää? *

25. Liittyykö alueen ammatillisen toisen asteen koulutuksen tarjoajien kanssa tekemäänne yhteistyöhön myös kolmansia osapuolia? *

Kolmansia osapuolia voivat olla esimerkiksi TE-toimistojen ohjaamot, yhteisesti toteutettavissa projekteissa toimeksiantajina toimivat yhteistyöryitykset jne.

Yrityksiä

Julkisia toimijoita

Kolmannen sektorin toimijoita

Muita toimijoita; tarkenna

Ei

Rahoitus

26. Miten rahoitatte tarjoamanne siirtymävaihetta tukevat väyläopinnot ja siirtymävaiheen ohjauksen? *

Perusrahoituksesta

Hankerahoituksesta

Muu rahoitus; tarkenna

Emme tarjoa väyläopintoja tai siirtymävaiheen ohjausta

27. Ovatko ammatillisen toisen asteen opiskelijoille mahdollisesti tarjoamanne väyläopinnot maksullisia vai maksuttomia? *

Maksuttomia kaikille ammatillisen toisen asteen opiskelijoille

Maksuttomia alueen ammatillisen toisen asteen opiskelijoille

Maksullisia

Emme tarjoa väyläopintoja tai siirtymävaiheen ohjausta

Vapaa sana

28. Yleisiä kommentteja ammatillisen toisen asteen ja ammattikorkeakoulun välisestä siirtymävaiheesta, väyläopinnoista, ohjauksesta tai näiden koulutusasteiden välisestä yhteistyöstä.

29. Mahdollinen palautteenne kyselystä.

Kun olet painanut vastausten antamisen jälkeen "Lähetä"-painiketta, avautuu kyselystä lopetussivu. Lopetussivulta on automaattinen ajastettu ohjaus väyläopintojen verkko-opintoina tarjoamista koskevaan rinnakkaiskyselyyn, johon myös pyydämme vastaamaan. Lopetussivulta löytyy vaihtoehtoisesti suora linkki em. rinnakkaiskyselyyn, jolloin et joudu odottamaan ajastettua ohjausta (kesto 20 s.).

JATKOVÄYLÄ

Kysely ammattikorkeakouluille

Väyläopintoja verkko-opintoina

Verkko-opinnoilla tarkoitetaan tässä pääasiassa tietoverkkojen välityksellä tapahtuvaa opetusta ja opintoja, ajan ja paikan suhteen joustavasti toteutuvia opintoja.

Tässä kyselyssä *väyläopinnoilla* tarkoitetaan ammatillisen toisen asteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymävaihetta tukevia opintoja.

Kysely toteutetaan osana "Jatkoväylä - ammatillisesta koulutuksesta sujuvasti ammattikorkeakouluun" - hanketta. Hankkeesta lisätietoja osoitteessa <http://www.xamk.fi/jatkovayla>.

Kyselyn tulokset julkaistaan hankkeen järjestämässä seminaarissa Helsingissä tiistaina 9.5.2017. Tilaisuuteen lähetetään erilliset kutsut.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

1. Oletteko tarjonneet toisen asteen opiskelijoille ammattikorkeakoulun verkko-opintoja väyläopintoina? *

Kyllä

Tällä vastauksella hyppy kysymykseen 4.

Ei

Tällä vastauksella hyppy kysymykseen 2.

2. Mikäli ette ole, mikä siihen on syynä? *

3. Aikooko ammattikorkeakoulunne jatkossa tarjota verkko-opintoja väyläopintoina? *

4. Aikooko ammattikorkeakoulunne jatkossa tarjota verkko-opintoja väyläopintoina? *

5. Verkko-opinnot on tarjottu kuluitta toisen asteen oppilaitokselle *

Kyllä

Ei

Osittain; tarkenna vastaustasi

6. Toisen asteen opiskelija on itse maksanut väyläopintoina suorittamistaan ammattikorkeakoulun tarjoamista verkko-opinnoista *

Kyllä

Ei

Osittain; tarkenna vastaustasi

7. Ovatko opinnot olleet avoimen ammattikorkeakoulun tarjonnassa olevia opintoja? *

Kyllä

Ei

Osa on ja osa ei; tarkenna vastaustasi

8. Mikäli toisen asteen oppilaitos tai opiskelija on itse maksanut opinnoista, minkä verran?

9. Mitä verkko-opintoja olette toisen asteen opiskelijoille tarjonneet ja millaisia opiskelijamääriä/lukuvuosi opinnoissa on ollut *

Ilmoita opinto, opinnon laajuus (op) ja opiskelijamäärä/lukuvuosi

10. Kuinka monta vuotta olette tarjonneet verkko-opintoja väyläopintoina? *

11. Mikäli opiskelija jatkaa opintojaan ammattikorkeakoulussanne, hyväksiluetaanko verkko-opintoina suoritettut väyläopinnot osaksi tutkintoa? *

Kyllä

Ei

Osittain; tarkenna vastaustasi

Joskus; tarkenna vastaustasi

12. Mikäli opiskelija on suorittanut väyläopintoina jonkin muun ammattikorkeakoulun verkko-opintoja tai muita ammattikorkeakouluopintoja, hyväksytäänkö opinnot osaksi tutkinto-opiskelua opiskelijan jatkaessa opintojaan korkeakoulussanne? *

Kyllä

Kyllä, mikäli opiskelija osoittaa osaamisensa/täydentää opintojaan esim. seuraavalla tavalla:

Kyllä, mikäli

Ei

Joskus

13. Olisiko ammattikorkeakoulunne valmis tarjoamaan valtakunnallisesti ammatillisen toisen asteen opiskelijoille ammattikorkeakoulun verkko-opintoja väyläopintoina? Mitä opintoja? Millaisia reunaehtoja tähän voisi sisältyä / mitä ajatuksia ehdotus herättää? *

